

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा
वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी
राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना
(२०७६-२०८१)

(पूरक कार्ययोजना, २०७७ समेत)

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

मुद्रक:- मुद्रण विभाग, सिंहदरबार, काठमाडौं ।

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा
वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी
राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना
(२०७६-२०८१)

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
सिंहदरबार, काठमाडौं

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना (२०७६-२०८१)

१.१ पृष्ठभूमि

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा हुने वित्तीय लगानी विश्वव्यापी समस्याको रूपमा रहेको छ । अपराधिक कार्यबाट आर्जित सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीसम्बन्धी अपराध नवीनतम् प्रकृतिका आर्थिक अपराध हुन् । यी अपराधहरू नियन्त्रण गर्न राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा नै साझा प्रयासहरू हुँदै आएका छन् । नेपाल सरकारले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी तर्जुमा गरेको प्रथम राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना (२०६८-२०७३) कार्यान्वयन सम्पन्न गरेको छ । यससँग सम्बन्धित नीति, कानूनहरू, संस्थागत संयन्त्र, अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरू कार्यान्वयन गरी यस क्षेत्रमा उल्लेख्य उपलब्धिहरू समेत हासिल गरिएको सन्दर्भमा यस कार्यलाई अझ व्यवस्थित गर्न दोस्रो रणनीति तथा कार्ययोजना (२०७६-८१) तर्जुमा गरिएको छ ।

१.२ वर्तमान अवस्था

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण गर्न अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रबाट प्रयासहरू हुँदै आएका छन् । सन् १९८९ मा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण गर्ने सम्बन्धमा विशिष्टीकृत अन्तर सरकारी संस्थाको रूपमा वित्तीय कारवाही कार्यदल (Financial Action Task Force- FATF) गठन भयो र सन् २००१ मा उक्त कार्यदलको कार्यक्षेत्रमा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा हुने वित्तीय लगानीलाई समेत समावेश गरिएको छ । यसले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणको विश्वव्यापी मापदण्ड निर्धारण गर्ने कामका अतिरिक्त सदस्य राष्ट्रहरूबाट मापदण्ड पालनाको मूल्याङ्कन, संस्थागत सुदृढीकरणमा सहयोग र नियमनसम्बन्धी कार्य गर्दै आएको छ । एसिया प्रशान्त क्षेत्रका मुलुकहरूबीच सम्पत्ति शुद्धीकरण एवं आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी कार्यमा साझा अवधारणा विकास गर्ने र ऐक्यबद्ध भई कारवाही अगाडि बढाउन एसिया प्रशान्त क्षेत्र समूह (Asia Pacific Group on Money Laundering- (APG) गठन भई कार्यरत रहेको छ । सन् २००२ मा एसिया प्रशान्त क्षेत्र समूहको सदस्य भएपछि नेपाल सरकारले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण गर्न आवश्यक नीतिगत, कानुनी र संस्थागत व्यवस्थाहरू गर्दै आएको छ ।

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीसम्बन्धी अपराध निवारण गर्न सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्ड्रिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४, सम्पत्ति शुद्धीकरण

(मनि लाउन्ड्रिङ्ग) नियमावली, २०७३ र सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्ड्रिङ्ग) निवारण (सूचीकृत व्यक्ति, समूह वा सङ्गठनको सम्पत्ति वा कोष रोक्का) नियमावली, २०७० लागू गरिएको छ। सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण रणनीति तथा कार्ययोजना (२०६८-२०७३) कार्यान्वयन गरिसकिएको छ।

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीसम्बन्धी अपराध निवारण गर्ने सिलसिलामा नेपालले सन् २००२ मा एसिया प्यासिफिक ग्रुप अन मनि लाउन्ड्रीड (APG), सन् २०१५ मा एगमन्ट ग्रुप अफ फाइनान्सियल इन्टेलिजेन्स युनिट्स, सन् २०१७ मा एसेट्स रिक्भरी इन्टरएजेन्सी नेटवर्क-एसिया प्यासिफिक (ARIN-AP) जस्ता विशिष्टकृत अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय संस्थाको सदस्यता लिएको छ। नेपाल संयुक्त राष्ट्रसंघको लागू औषध तथा मनोद्विपक पदार्थको अवैधानिक ओसारप्रसार विरुद्धको महासन्धि, १९८८; संयुक्त राष्ट्रसंघको आतङ्कवादमा वित्तीय लगानी दमनसम्बन्धी महासन्धि, १९९९; संयुक्त राष्ट्रसंघको बहुदेशीय सङ्गठित अपराध विरुद्धको महासन्धि, २०००; संयुक्त राष्ट्रसंघको भ्रष्टाचार विरुद्धको महासन्धि, २००३; दक्षिण एसियाली क्षेत्रीय सहयोग संगठनको आतङ्कवाद दमन विरुद्धको महासन्धि, १९८७ र सोको आतङ्कवादमा वित्तीय लगानी दमनसम्बन्धी प्रोटोकल, २००४; विमिस्टेकको अन्तर्राष्ट्रिय आतङ्कवाद, बहुराष्ट्रिय संगठित अपराध तथा लागू औषधको गैरकानुनी ओसारप्रसारसम्बन्धी महासन्धि, २००९ जस्ता महासन्धिहरूको पक्षराष्ट्र भएको छ।

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी कार्यका लागि अन्तर निकाय बिच समन्वय गर्न र नेपाल सरकारलाई आवश्यक सुझाव दिन राष्ट्रिय समन्वय समिति र राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन सहित समितिको कार्यलाई सहयोग पुर्याउन कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था गरिएको छ। साथै, नियमनकारी निकाय, वित्तीय जानकारी एकाइ, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग तथा पारस्परिक कानुनी सहायता केन्द्रीय अधिकारीको समेत व्यवस्था गरिएको छ। नियमनकारी निकायबाट आवश्यक निर्देशन जारी भई सुपरिवेक्षण कार्य अगाडि बढेका छन्। नगद कारोबार व्यवस्थित गर्न कारोबारमा सीमाङ्कनको व्यवस्था गरिएको छ।

१.३. राष्ट्रिय जोखिम, मूल्याङ्कन २०१६ र स्व:मूल्याङ्कन, २०१८

नेपालले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा गरिएका मूल्याङ्कनबाट देखिएका जोखिम न्यूनीकरण गर्न आवश्यक कदमहरू उठाएको छ। यसका अतिरिक्त स्वमूल्याङ्कन प्रतिवेदन (सन् २०१८) ले समग्र कानुनी, संस्थागत र कार्यान्वयन क्षेत्रमा भएका बृहत् तथा सूक्ष्म अवस्थालाई प्रतिबिम्बित गरेको छ। राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन, २०१६ को प्रतिवेदनले देहायवमोजिम जोखिमका क्षेत्रहरू पहिचान गरेको छ:

- क) उच्च जोखिमका क्षेत्रहरू: भ्रष्टाचार, कर छली, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार (वैदेशिक रोजगारीमा मानव तस्करीसमेत) र तस्करी तथा कालोबजारी ।
- ख) मध्यम जोखिमका क्षेत्रहरू: लागूऔषध ओसार पसार, संगठित अपराध, जबरजस्ती चन्दा असूली, ठगी, बैंकिङ्ग कसुर, मुद्रा अपचलन, वातावरणीय अपराध, शरीर बन्धक तथा अपहरण, चोरी-डकैती, बहुमूल्य वस्तुहरूको गैरकानुनी ओसार पसार, किर्रे, जालसाजी र भित्री कारोबार (Insider Trading) ।
- ग) न्यून जोखिमका क्षेत्रहरू: हातहतियारको अवैध व्यापार र आतङ्कवाद ।

१.४ चुनौतीहरू

नेपालले पछिल्लो दशकमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणका क्षेत्रमा उल्लेखनीय प्रगति हासिल गरेको भएता पनि क्षेत्रगत व्यापकता र साधनस्रोतको सीमितता विश्लेषणका आधारमा निम्नानुसार चुनौतीहरू देखिन्छन्:

- नीतिगत, कानुनी, संस्थागत एवं कार्यगत सुधारका प्रयासलाई जोखिमका आधारमा अधि बढाउने ।
- वित्तीय तथा गैरवित्तीय क्षेत्रमा निरोधात्मक उपायहरूलाई प्रभावकारी रूपमा लागू गर्न यससँग सम्बन्धित सम्पूर्ण संयन्त्रहरूलाई मजबुत बनाउने ।
- नियमन तथा सुपरिवेक्षण प्रणालीलाई प्रभावकारी र परिणाममुखी बनाउने ।
- सूचक संस्थाको आन्तरिक सबलीकरण, जोखिम पहिचान तथा व्यवस्थापन, अनुगमन तथा शङ्कास्पद कारोबारको पहिचान एवं प्रतिवेदन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- सूचक संस्थाहरूबाट वित्तीय जानकारी एकाइमा शङ्कास्पद कारोबारको प्रतिवेदन गर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी बनाउने ।
- वित्तीय जानकारी एकाइको संस्थागत तथा विश्लेषणात्मक क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने ।
- सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभागलगायत अन्य अनुसन्धान गर्ने निकायको वित्तीय अनुसन्धान र समन्वयमा रणनीतिक सुधार गर्ने ।
- अभियोजन र न्याय निरूपणको क्षेत्रमा वित्तीय अपराधको प्रकृति र गम्भीरताअनुसारको संरचनात्मक सुधार गर्ने ।
- वित्तीय अपराध नियन्त्रणमा राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग आदान प्रदान र समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- अनौपचारिक क्षेत्रलाई अर्थतन्त्रको औपचारिक दायरामा ल्याउने, विद्युतीय कारोबारलाई प्रोत्साहन गरी नगद कारोबारलाई निरूत्साहित गर्ने ।

- सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी मूल्य, मान्यता र पद्धतिलाई समय सापेक्ष रूपमा आन्तरिकीकरण गर्दै जोखिममा आधारित बनाउने ।
- साधनस्रोतको पर्याप्त व्यवस्था गरी जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

१.५ रणनीतिको आवश्यकता

नेपालमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन विगतदेखि नै विभिन्न नीतिगत, कानुनी एवं संस्थागत व्यवस्थाहरू लागू गरिएका छन्। यी व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयनलाई सफल बनाउन सम्बद्ध निकायलाई जिम्मेवार बनाउने र नियमित रूपमा प्रगतिको समीक्षा गर्दै सुधारका कार्यलाई अघि बढाउने उद्देश्यले जारी गरिएको "सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण रणनीति तथा कार्ययोजना (२०६८-२०७३)"को समयावधि समाप्त भएको समेत तीन वर्ष पूरा भइसकेको छ।

यसैबीच वित्तीय कारवाही कार्यदल (FATF) ले सन् २०१२ मा जारी गरेको सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी परिमार्जित एवं एकीकृत मापदण्ड र सो मापदण्डको प्रभावकारी पालना एवं कार्यान्वयनका लागि सन् २०१३ मा जारी गरिएको नयाँ पारस्परिक मूल्याङ्कन पद्धति (Assessment Methodology) को परिधिभित्र रहेर आन्तरिक रूपमा धेरै गृहकार्य गर्नुपर्ने भएको छ। यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन, २०१६ र स्वमूल्याङ्कन, २०१८ का प्रतिवेदनहरूमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणका सम्बन्धमा नेपालका जोखिमका क्षेत्रहरू पहिचान गरिएको र सोही आधारमा सुधारका कार्यहरूलाई थप तीव्रता दिनुपर्ने भएकाले समेत यो रणनीति तथा कार्ययोजना जारी गरिएको हो।

२.१ राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना

यो रणनीति तथा कार्ययोजना सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी मूल्य, मान्यता, नीतिगत तथा कानुनी व्यवस्था, राष्ट्रिय आवश्यकता, जोखिम मूल्याङ्कन, स्व-मूल्याङ्कन तथा पारस्परिक मूल्याङ्कनका प्रतिवेदन, हालसम्मका उपलब्धि तथा चुनौतिलाई आधार मानी तयार गरिएको छ । रणनीतिको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्ययोजना, संस्थागत व्यवस्था, कार्यान्वयन एवं अनुगमन प्रणाली निम्नअनुसार निर्धारण गरिएको छ:

२.२ सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

क) सोच

वित्तीय प्रणाली तथा समग्र अर्थतन्त्रलाई वित्तीय अपराधको जोखिमबाट संरक्षण गर्दै स्थायित्व प्रवर्द्धन गर्ने ।

ख) लक्ष्य :

- सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीको नियमन र सुपरिवेक्षणलाई जोखिममा आधारित बनाउने ।
- वित्तीय अपराधको प्रभावकारी विश्लेषण, अनुसन्धान, तहकिकात र अभियोजन सुनिश्चित गर्ने ।
- अपराध नियन्त्रण र वित्तीय प्रणालीको सम्बर्द्धनमा राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

ग) उद्देश्य र रणनीति

उद्देश्य नं. १: सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीको जोखिम मूल्याङ्कन गरी जोखिममा आधारित प्रणाली अवलम्बन गर्ने ।

रणनीतिहरू:

- १.१. जोखिम मूल्याङ्कनलाई नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्ने ।
- १.२. जोखिम मूल्याङ्कनबाट प्राप्त परिणामहरूको आधारमा नीति तथा कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
- १.३. जोखिममा आधारित अनुसन्धान प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- १.४. जोखिममा आधारित प्रणालीका आधारमा स्रोतको विनियोजन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

उद्देश्य नं. २: कानुनी तथा संस्थागत संरचनालाई अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता सापेक्षित बनाई सुदृढ गर्ने ।

रणनीतिहरू:

- २.१. संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण गर्ने ।
- २.२. कानुनी संरचनामा सुधार गर्ने ।

उद्देश्य नं. ३: वास्तविक धनी (Beneficial Ownership) सँग सम्बन्धित सूचना सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

रणनीतिहरूः

- ३.१. वास्तविक धनीसँग सम्बन्धित सूचना बहुआयामिक तरिकाले सङ्कलन गर्ने।
- ३.२. वास्तविक धनीसँग सम्बन्धित प्रणालीको विपेश अनुगमन हुने व्यवस्था गर्ने।
- ३.३. वास्तविक धनीसम्बन्धी सूचनामा पहुँच दिने संयन्त्रको विकास गर्ने।

उद्देश्य नं. ४: वित्तीय प्रणाली तथा अर्थतन्त्रको सुरक्षाका लागि निरोधात्मक तथा नियमनकारी उपायहरू सघन रूपमा लागू गर्ने।

रणनीतिहरूः

- ४.१. सूचक संस्थाले जोखिममा आधारित प्रणाली अवलम्बन गरेको सुनिश्चित गर्ने,
- ४.२. जोखिममा आधारित नियमन र सुपरिवेक्षण प्रणाली प्रभावकारी बनाउने।
- ४.३. वित्तीय क्षेत्रको सदाचारिता प्रवर्द्धनका उपायहरू अवलम्बन गर्ने।

उद्देश्य नं. ५: आतङ्कवाद, आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आम विनाशका हातहतियार निर्माण तथा विस्तारमा हुने वित्तीय लगानी रोकावट, दमन तथा निवारण गर्ने।

रणनीतिहरूः

- ५.१. आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीसम्बन्धी सूक्ष्म निगरानी बढाउने/ सूचना प्राप्त गर्ने।
- ५.२. आम विनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा ओसारपसारमा सूक्ष्म निगरानी गर्ने।
- ५.३. आतङ्कवादी क्रियाकलापका विरुद्ध प्रतिरोधात्मक क्षमता अभिवृद्धि गरी नियन्त्रणात्मक कारबाहीलाई प्रभावकारी बनाउने।

उद्देश्य नं. ६: वित्तीय जानकारी एकाइको कार्यात्मक स्वायत्तता र विश्लेषणात्मक क्षमता अभिवृद्धि गरी प्रभावकारिता बढाउने।

रणनीतिहरूः

- ६.१. वित्तीय जानकारी एकाइलाई स्रोत साधन सम्पन्न बनाई व्यवस्थापकीय स्वयत्तता प्रदान गर्ने।
- ६.२. वित्तीय जानकारी एकाइले विभिन्न विषय विज्ञहरूको सेवा लिन सक्ने व्यवस्था मिलाउने।
- ६.३. वित्तीय जानकारी एकाइको सूचना सङ्कलन एवं विश्लेषणको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।

उद्देश्य नं. ७. वित्तीय अपराध अनुसन्धान तथा अभियोजनको लागि सघन रूपमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।

रणनीतिहरू:

- ७.१. अनुसन्धानमा संलग्न जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गरी वैज्ञानिक अनुसन्धान पद्धतिको विकास गर्ने ।
- ७.२. सम्बन्धित निकायहरू बिच समन्वय अभिवृद्धि गरी अनुसन्धान तथा अभियोजन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ७.३. मुद्रा तथा धारक विनिमय अधिकारपत्र (Promissory Note) को घोषणा पद्धतिको विस्तार गर्ने ।

उद्देश्य नं. ८: कसुरजन्य सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफतसम्बन्धी कार्यको व्यवस्थापन गर्ने ।

रणनीतिहरू

- ८.१. कसुरजन्य सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफतसम्बन्धी कानुनी व्यवस्थालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
- ८.२. कसुरजन्य सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफतसम्बन्धी अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने।

उद्देश्य नं. ९: अपराध नियन्त्रणको लागि पारस्परिक कानुनी सहायता, सपुर्दगी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग आदान प्रदानको संयन्त्रलाई फराकिलो बनाउने।

रणनीतिहरू:

- ९.१. अपराध नियन्त्रणमा विदेशी मुलुक तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूसँग सहकार्य र सहयोग विस्तार गर्ने।
- ९.२. जोखिमका आधारमा अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगका संयन्त्रहरूको प्रभावकारी परिचालन गर्ने।
- ९.२. पारस्परिक कानुनी सहायतासम्बन्धी सन्धि/सम्झौताको प्रक्रिया अगाडि बढाउने।

उद्देश्य नं. १०: रणनीति तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन गरी समग्र प्रणालीलाई सफल बनाउन सम्पूर्ण प्रयास केन्द्रित गर्ने ।

रणनीतिहरू:

- १०.१. प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
- १०.२. कार्यान्वयन तहको समन्वय प्रणाली र संयन्त्रहरूलाई मजबुत तुल्याउने।

१०.३. रणनीति तथा कार्ययोजनालाई मूल प्रवाहीकरण गर्ने।

१०.४. AML/CFT पारस्परिक मूल्याङ्कन २०७७/७८ को तयारी गर्ने।

२.३ रणनीति कार्यान्वयनको कार्ययोजना

माथि २.२ मा उल्लिखित उद्देश्य र रणनीतिमा आधारित भई तयार गरिएको कार्ययोजना अनुसूची-१ मा समावेश गरिएको छ। कार्ययोजनालाई कार्यान्वयन गर्न विभिन्न तह अन्तर्गतका क्रियाकलाप, नेतृत्वदायी निकाय, सहयोगी निकाय तथा समयसीमा समेत परिभाषित गरिएको छ। यी क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन हुँदा रणनीतिको सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरू पूरा हुने अपेक्षा गरिएको छ।

३. कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

३.१. कार्यान्वयनको संस्थागत व्यवस्था

यो रणनीति तथा कार्ययोजनाको कार्यान्वयनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ ले व्यवस्था गरेका संरचनाहरूको अतिरिक्त थप संरचनाहरू तथा समितिहरूको व्यवस्था गरिएको छ। ती संरचनाहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

३.१.१. पुनरावलोकन परिषद्को गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार:

क. राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्

• अर्थमन्त्री-	अध्यक्ष
• महान्यायाधिवक्ता-	सदस्य
• मुख्यसचिव-	सदस्य
• नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर-	सदस्य
• सचिव, अर्थ मन्त्रालय -	सदस्य
• राष्ट्रिय समन्वय समितिका संयोजक -	सदस्य-सचिव

ख. काम, कर्तव्य र अधिकार:

- राष्ट्रिय नीति, रणनीति तथा कानूनहरूको कार्यान्वयनको पुनरावलोकन गर्ने।
- सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी राष्ट्रिय दृष्टिकोण निर्धारण गर्ने।
- प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक निर्देशन तथा सुझाव दिने।

- सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी वार्षिक प्रतिवेदन नेपाल सरकारसमक्ष पेस गर्ने ।

३.१.२. नियामक समन्वय संयन्त्रको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार:

क. नियामक समन्वय संयन्त्र

• गभर्नर, नेपाल राष्ट्र बैंक -	संयोजक
• संयोजक, अनुसन्धान समन्वय संयन्त्र -	सदस्य
• अध्यक्ष, नेपाल धितोपत्र बोर्ड -	सदस्य
• अध्यक्ष, बीमा समिति -	सदस्य
• प्रमुख, सहकारी विभाग -	सदस्य
• प्रमुख, गैरवित्तीय व्यवसायी तथा पेसाकर्मीका नियामक निकायका (आवश्यकतानुसार आमन्त्रित गर्न सकिने)-	सदस्य
• सहसचिव, अर्थ मन्त्रालय-	सदस्य
• प्रमुख, वित्तीय जानकारी एकाइ-	सदस्य
• नेपाल राष्ट्र बैंक गभर्नरको कार्यालय -	सचिवालय

ख. काम, कर्तव्य र अधिकार:

- निरोधात्मक तथा नियामक क्षेत्रमा राष्ट्रिय नीति, रणनीति तथा कानूनहरूको कार्यान्वयनको समन्वय गर्ने,
- जोखिमका आधारमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी नियामकीय दृष्टिकोण निर्धारण गरी निरोधात्मक एवं नियन्त्रणात्मक विधिको सुनिश्चित गर्ने, गराउने,
- वित्तीय जानकारी एकाइको साधन स्रोत, क्षेत्रगत प्रतिनिधित्वसहितको पर्याप्त जनशक्ति व्यवस्था र कार्यात्मक स्वायत्तताको सुनिश्चितता गर्ने,
- नियामकीय क्षेत्रको कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी वार्षिक प्रतिवेदन राष्ट्रिय पुनरावलोकन समितिसमक्ष पेस गर्ने ।

३.१.३. अनुसन्धान समन्वय संयन्त्रको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार :

क. अनुसन्धान समन्वय संयन्त्र,

नायब महान्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय-	संयोजक
सहसचिव, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग-	सदस्य
सहसचिव, राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र-	सदस्य
प्रमुख, कसुरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन विभाग-	सदस्य
प्रतिनिधि, फैसला कार्यान्वयन निर्देशनालय, सर्वोच्च अदालत-	सदस्य

प्रमुख, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग-	सदस्य
प्रमुख, वित्तीय जानकारी एकाइ-	सदस्य
प्रतिनिधि, अन्य अनुसन्धानकारी निकाय (आवश्यकतानुसार)-	सदस्य
महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय -	सचिवालय

ख. काम, कर्तव्य र अधिकार:

- अनुसन्धान, अभियोजन तथा न्याय निरूपण क्षेत्रमा नीति, रणनीति तथा कानूनहरूको कार्यान्वयनको समन्वय गर्ने,
- जोखिमका आधारमा मुलुकको वित्तीय अपराध विरुद्धको दृष्टिकोण निर्धारण गरी नियन्त्रणात्मक विधि सुनिश्चित गर्ने गराउने,
- जोखिमयुक्त क्षेत्रमा अनुसन्धान र अभियोजनको विधि सुनिश्चित गर्ने
- क्षेत्रगत कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी वार्षिक प्रतिवेदन राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्समक्ष पेस गर्ने ।

३.१.४. आतङ्कवाद प्रतिरोध संयन्त्रको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार :

क. आतङ्कवाद प्रतिरोध संयन्त्र

• सचिव – गृह मन्त्रालय :	संयोजक
• रथी, नेपाली सेना:	सदस्य
• प्रमुख, नेपाल प्रहरी:	सदस्य
• प्रमुख, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल:	सदस्य
• प्रमुख, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग:	सदस्य
• सहसचिव, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय:	सदस्य
• सहसचिव, परराष्ट्र मन्त्रालय:	सदस्य
• प्रमुख, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग:	सदस्य
• प्रमुख, वित्तीय जानकारी एकाइ:	सदस्य
• नेपाल प्रहरी-	सचिवालय

ख. काम, कर्तव्य र अधिकार:

- आतङ्कवाद विरुद्ध मुलुकको दृष्टिकोण निर्धारण गरी नियन्त्रणात्मक विधि सुनिश्चित गर्ने गराउने,
- आतङ्कवाद, आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण, आम विनाशका हातहतियारको निर्माण विस्तार एवं लगानी प्रतिरोध, संयुक्त राष्ट्रसंघ सुरक्षा परिषद्का लक्षित वित्तीय कारवाही वा त्यस्तै अन्य सूचीसँग सम्बन्धित विषयको कार्यान्वयनमा समन्वय र सहजीकरण गर्ने,

- क्षेत्रगत कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गरी वार्षिक प्रतिवेदन राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्समक्ष पेस गर्ने।

३.२ रणनीति तथा कार्ययोजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

यो रणनीति तथा कार्ययोजनालाई कार्यान्वयन गर्दा यसको नियमित रूपमा अनुगमन, मूल्याङ्कन एवं त्यसको प्रतिवेदन गर्न देहायबमोजिमको व्यवस्था मिलाइएको छ।

३.२.१ अनुगमन व्यवस्था

यो रणनीतिको कार्यान्वयनको नियमित अनुगमनको कार्य प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट हुनेछ। प्रत्येक नियमनकारी निकायले आफ्नो नियमन क्षेत्रभित्र नियमित अनुगमन गर्नेछन्। अनुगमनबाट देखिएका सुधार गर्नुपर्ने कामहरूको हकमा नियामक निकायहरूले आवश्यक निर्देशन जारी गर्नेछन्।

३.२.२ आवधिक मूल्याङ्कन प्रतिवेदनसम्बन्धी व्यवस्था

यो रणनीति तथा कार्ययोजनाले निर्धारण गरेका क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयनमा भएको प्रगतिका सम्बन्धमा सम्पूर्ण नियमनकारी निकाय, अनुसन्धानकारी निकाय एवं अन्य सम्बद्ध निकाय तथा सूचक संस्थाहरूको कार्यसम्पादनको आवधिक रूपमा समीक्षा गर्ने गराउने व्यवस्था गरिएको छ। यी सबै निकायबाट मासिक तथा वार्षिक प्रगति विवरण राष्ट्रिय समन्वय समितिमा पेस गरिनेछ।

३.२.३ वार्षिक प्रतिवेदन

मुलतः नियामक समन्वय संयन्त्र, अनुसन्धान समन्वय संयन्त्र र आतङ्कवाद प्रतिरोध संयन्त्रबाट राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्मा पेस भएका प्रतिवेदनहरू र सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजनाको नियमनकारी निकाय, अनुसन्धानकारी निकाय र अन्य सम्बद्ध निकाय र सूचक संस्थाबाट पेस भएको वार्षिक प्रतिवेदनका आधारमा राष्ट्रिय समन्वय समितिले समग्र वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी स्वीकृतिको लागि राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्मा पेस गर्नेछ।

३.३ अपेक्षित उपलब्धि

यो रणनीति तथा कार्ययोजनाको सफल कार्यान्वयनले वित्तीय अपराधलाई कठोरतापूर्वक कारबाहीको दायरामा ल्याई मुलुकमा वित्तीय अपराध हुन नदिने, अनौपचारिक क्षेत्रलाई

औपचारिक अर्थतन्त्रको मूलप्रवाहमा ल्याउने, विदेशी लगानीकर्ताको विश्वास वृद्धि गरी समृद्ध नेपाल र सुखी नेपालीको राष्ट्रिय आकांक्षा साकार पार्ने लगायत सुशासनको अभियानलाई टेवा पुर्याउने अपेक्षा गरिएको छ । फलस्वरूप नेपालको वित्तीय क्षेत्रको स्थायित्वमा महत्त्वपूर्ण योगदान पुगी मुलुककै अन्तर्राष्ट्रिय साखमा थप अभिवृद्धि हुने विश्वास गरिएको छ ।

३.४ रणनीति तथा कार्ययोजनाको कार्यान्वयनमा स्रोत साधनको व्यवस्था

यस रणनीति तथा कार्ययोजनाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक पर्ने रकम सम्बन्धित निकायहरूले आफ्नो आन्तरिक बजेटबाट व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ । विशेष कार्यको लागि थप रकम आवश्यक पर्ने विषयमा अर्थ मन्त्रालयले स्रोतको व्यवस्थापन गर्नेछ ।

३.५ रणनीति तथा कार्ययोजनाको संशोधन र परिमार्जन

यो रणनीति तथा कार्ययोजना पाँच वर्षभित्र (२०७६-२०८१) कार्यान्वयन गरिनेछ । रणनीति तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्दै जाँदा कुनै विषयमा संशोधन वा परिमार्जन गर्नुपर्ने भएमा नेपाल सरकारले आवश्यक संशोधन वा परिमार्जन गर्नेछ ।

अनुसूचीहरु

अनुसूची-१

उद्देश्य नं. १: सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वितीय लगानीको जोखिम मूल्याङ्कन गरी जोखिममा आधारित प्रणाली अवलम्बन गर्ने।
१.१ जोखिम मूल्याङ्कनलाई नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१.१.१	राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन प्रयोजनका लागि आवश्यकतानुसार संस्थागत, क्षेत्रगत जोखिम मूल्याङ्कन उपसमिति / समूहहरू गठन गर्ने वा गर्न लगाउने ।	कार्यान्वयन समिति	राष्ट्रिय समन्वय समिति	२०७६ भदौसम्म	उपसमितिहरू गठन भएको हुने ।
१.१.२	सूचक संस्थाले संस्थागत जोखिम मूल्याङ्कन सम्पन्न गरेको र उक्त मूल्याङ्कन जोखिम सापेक्ष भए/ नभएको यकिन गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ, अनुसन्धानकारी निकाय	वार्षिक तथा आवश्यकतानुसार थप	जोखिम मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन नियमित रूपमा भएको सुपरिवेक्षणबाट निश्चित हुने ।
१.१.३	नियमनकारी निकाय, वित्तीय जानकारी एकाइ र अनुसन्धानकारी निकायले क्षेत्रगत जोखिम मूल्याङ्कन गर्ने र जोखिमका परिवर्तित आयामअनुसार क्षेत्र थपघट गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	राष्ट्रिय समन्वय समिति	वार्षिक रूपमा नियमित र आवश्यकतानुसार थप	जोखिम मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन नियमित रूपमा भएको हुने ।
१.१.४	राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन अद्यावधिक गरी प्रतिवेदन कार्यान्वयन समितिमा पेश गर्ने ।	जोखिम मूल्याङ्कन उपसमिति/ समूहहरू	कार्यान्वयन समिति, राष्ट्रिय समन्वय समिति	२०७७ असार र नियमित	प्रतिवेदन पेश भएको हुने।
१.१.५	राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन गर्दा निम्नानुसारका क्षेत्रको उच्च प्राथमिकताका साथ विशेष मूल्याङ्कन गर्ने: • गैरवित्तीय पेसाकर्मी तथा व्यवसायीमध्ये घर जग्गा खरिद विक्री तथा बहुमूल्य	जोखिम मूल्याङ्कन उपसमितिहरू	कार्यान्वयन समिति र राष्ट्रिय समन्वय समिति	२०७७ असार र नियमित वार्षिक	मूल्याङ्कन प्रतिवेदन पेश भएको हुने।

	<p>धातु तथा बस्तु खरिद विक्रिको क्षेत्र,</p> <ul style="list-style-type: none"> • विप्रेषण, सहकारी, अनौपचारिक अर्थतन्त्र, हुण्डीलगायतका क्षेत्र, • भ्रष्टाचार, राजस्व छली, मानव वैचबिखन, तस्करी, लागू औषध कारोबार, साइबर अपराध, अन्तरदेशीय अपराध, आतङ्कवाद, आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी तथा संगठित अपराध नयाँ प्रविधि तथा अन्य उच्च जोखिम सम्भावित क्षेत्र • गैर नाफामूलक क्षेत्र 				
१.१.६	<p>जोखिम मूल्याङ्कन एवं जोखिममा आधारित प्रणालीको आवश्यकताका विषयमा सम्बन्धित सबैलाई सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गराउने।</p>	नियमनकारी निकाय र मूल्याङ्कन उपसमिति	राष्ट्रिय समन्वय समिति र कार्यान्वयन समिति	नियमित रूपमा	कार्यक्रम सञ्चालन भएको सङ्ख्या

१.२ जोखिम मूल्याङ्कनबाट प्राप्त परिणामहरूको आधारमा नीति तथा कार्यक्रम तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१.२.१	सूचक संस्थाको नीति, कार्यविधि तथा कार्यक्रम जोखिम सापेक्ष हुनेगरी अद्यावधिक गरिएको र उक्त प्रणालीले प्रभावकारी नतिजा (Outcomes) हासिल भए/ नभएको निश्चित गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ, अनुसन्धानकारी निकाय	नियमित र कम्तीमा वार्षिक	सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनबाट यकिन भएको हुने ।
१.२.२	नियमनकारी निकाय, वित्तीय जानकारी एकाइ, अनुसन्धानकारी निकाय तथा अन्य सम्बद्ध निकायले आ-आपनो नियमित कार्यमा जोखिम मूल्याङ्कनबाट प्राप्त परिणामहरूलाई प्रतिबिम्बित गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।	सम्बन्धित निकाय	राष्ट्रिय समन्वय समिति र सम्बन्धित मन्त्रालय	वार्षिक	प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको नतिजा राष्ट्रिय समन्वय समितिमा पेश भएको हुने ।
१.२.३	सम्पत्ती शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति र कार्यविधिमा जोखिम मूल्याङ्कनका परिणामलाई प्रतिबिम्बित गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने गराउने प्रणाली सुरु गर्ने ।	कार्यान्वयन समिति तथा राष्ट्रिय समन्वय समिति	नियमनकारी निकाय	जोखिम मूल्याङ्कन पछि	व्यवस्था तथा प्रणाली अद्यावधिक गरिएको हुने ।

१.३ जोखिममा आधारित अनुसन्धान प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१.३.१	वित्तीय अपराधको अनुसन्धान जोखिममा आधारित बनाई सम्बद्ध कसुरको अनुसन्धान संगै कानुनानुसार सम्पत्ति शुद्धीकरणको अनुसन्धान हुने प्रणाली विकास गरी अनुसन्धान गर्ने संस्थाहरूको वित्तीय अपराध अनुसन्धान गर्ने संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण गर्ने ।	अनुसन्धानकारी निकायहरू	महान्यायाधिवाक्ताको कार्यालय, वित्तीय जानकारी एकाइ	निरन्तर	प्रणालीको अभ्यास भएको हुने ।

१.४ जोखिममा आधारित प्रणालीका आधारमा स्रोतको विनियोजन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१.४.१	सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा सूचक संस्थाले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरू जोखिमका आधारमा सम्पादन हुनेगरी वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तय भई सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन भए/ नभएको निश्चित गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ, सम्बद्ध मन्त्रालयहरू	प्रत्येक वर्ष	अवस्था यकिन गरिएको सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन ।
१.४.२	सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण तथा सम्बद्ध कसुरसँग सम्बन्धित सरकारी निकायले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरू जोखिमका आधारमा सम्पादन हुनेगरी वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तय भई सोको प्रभावकारी कार्यान्वयन भए/ नभएको सुनिश्चित गर्ने ।	राष्ट्रिय समन्वय समिति	अर्थ मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय,	प्रत्येक वर्ष	कार्यान्वयन भएको हुने ।

उद्देश्य नं. २ : कानुनी तथा संस्थागत संरचनालाई अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता सोंपेक्षित बनाई सुदृढ गर्ने ।

२.१. संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
२.१.१	सम्पत्ती शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा विनीय लगानी निवारणसम्बन्धी कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने सरकारी निकाय / संस्थाका लागि आवश्यक विशिष्टिकृत जनशक्ति तथा अन्य साधनस्रोतको बोरमा अध्ययन गरी एकीकृत प्रतिवेदन पेस गर्न समिति गठन गर्ने	राष्ट्रिय समन्वय समिति	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सम्बद्ध सरोकारवाला निकाय	समिति गठन साउन २०७६ र प्रतिवेदन पेस २०७६ मङ्सिर	राष्ट्रिय समन्वय समितिमा प्रतिवेदन पेस भएको हुने।
२.१.२	एकीकृत प्रतिवेदनका आधारमा जनशक्ति र साधनस्रोतको व्यवस्था गर्ने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	सम्बद्ध सरोकारवाला निकाय	२०७७ मङ्सिर	जनशक्ति र साधनस्रोतको व्यवस्था भएको हुने।
२.१.३	फिन्टेक, भर्चुअल उत्पादन/ उपकरण/ व्यवसाय, सामाजिक सञ्जाल तथा त्यस्तै अन्य वस्तु वा सेवाको नियमन सुपरीवेक्षणको लागि कुनै सरकारी निकायलाई तोक्ने वा सम्बन्धित निकायमै स्वः अनुगमन व्यवस्था कायम गर्ने,	राष्ट्रिय समन्वय समिति	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७७ मङ्सिर	नियमकारी निकाय तोकिएको हुने।
२.१.४	व्यापार पारदर्शिता एकाइ (Trade Transparency Unit) स्थापनाको अध्ययन गर्ने ।	उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय	राष्ट्रिय समन्वय समिति, अर्थ मन्त्रालय	२०७८ मङ्सिर	अध्ययन प्रतिवेदन राष्ट्रिय समन्वय समितिमा पेस भएको हुने।

२.१.५	राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्, नियामक संमन्वय संयन्त्र, आतङ्कवाद प्रतिकोष संयन्त्र गठन कार्यसम्पादन हुने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	अर्थ मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, नेपाल राष्ट्र बैंक	२०७६ मङ्सिर	गठन भई कार्यसम्पादन भएको हुने।
-------	---	--	--	-------------	--------------------------------

२.२. कानुनी संरचनामा सुधार गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
२.२.१	प्रचलित कानुनहरूलाई AML/CFT का अन्तर्गतिय मूल्य मान्यता अनुकूल बनाउन अध्ययन गर्ने र कानुन मस्यौदा गर्ने कार्यका लागि अध्ययन/मस्यौदा समिति गठन गर्ने।	राष्ट्रिय समन्वय समिति	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	साउन २०७६	समिति गठन भएको हुने।
२.२.२	कानुनको मस्यौदा तयार गर्दा निम्न विषयहरू समेत समावेश गर्ने: <ul style="list-style-type: none"> सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी मूल्य, मान्यता, राष्ट्रिय आवश्यकता, जोखिम मूल्याङ्कन, स्वःमूल्याङ्कन तथा पारस्परिक मूल्याङ्कनका प्रतिवेदनलागायत अन्य अध्ययनले देखाएका विषयवस्तु, निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रमा हुने भ्रष्टाचार निवारणको कानुनी प्रबन्ध गर्ने विषय। समान प्रकार र प्रकृतिका कसुरको परिभाषामा समानता, एकरूपता, स्पष्टता र आवश्यकतानुसार 	अध्ययन/मस्यौदा समिति	राष्ट्रिय समन्वय समिति अर्थ मन्त्रालय, कानुन न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	२०७६ मङ्सिर	राष्ट्रिय समन्वय समितिमा मस्यौदा पेस भएको हुने

	<p>विशिष्टीकरण गर्ने विषय ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • आतङ्कवाद र सोसँग सम्बन्धित अन्य गतिविधि समेतलाई कसुर कायम गर्ने विषय । • विभिन्न ऐनमा छरिएर रहेका सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण, जफत (देवानीसहित), सम्पत्ति असुलउपर र व्यवस्थापनसम्बन्धी व्यवस्थामा एकरूपता ल्याउने विषय । • कसुरसँग सम्बन्धित सम्पत्ति वा साधन मूल्याङ्कनसम्बन्धी पद्धति निर्धारण गर्ने विषय । • वित्तीय संगठित अपराधसम्बन्धी अनुसन्धान गर्ने निकायले संगठित अपराध नियन्त्रण ऐनको प्रयोग गर्ने व्यवस्था गर्ने विषय । • पारस्परिक कानुनी सहायताको दायरालाई पारस्परिकता तथा पक्ष भएको अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धिको आधारमा हुने व्यवस्था गर्ने विषय । • घरजग्गा खरिद विक्री, बहुमूल्य धातु वा वस्तु व्यवसाय, गैरनाफामूलक क्षेत्रका संस्थाहरूको दर्ता, अनुमति र नियमन गर्दा AML/CFT का प्रावधानलाई समावेश हुने व्यवस्था गर्ने विषय । • वास्तविक धनीको घोषणा र सोको सूचना व्यवस्थापन हुने व्यवस्था गर्ने विषय । • डिजिटल वा विद्युतीय अभिलेख प्रमाणको रूपमा प्रयोग गर्ने व्यवस्था गर्ने विषय । • फिन्टेक, भर्चुअल उत्पादन/ उपकरण/ व्यवसाय, 			
--	---	--	--	--

	<p>सामाजिक सञ्जाल तथा त्यस्तै अन्य वस्तु वा सेवाको नियमन सुपरिवेक्षणको व्यवस्था गर्ने विषय ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • वित्तीय अपराधमा प्राकृतिक तथा कानुनी व्यक्तिको दायित्वका विषयमा स्पष्टता कायम गर्ने विषय । • कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वयनद्वारा दण्डसजाय व्यवस्था अनुपातिक हुने, अपराध गर्न निरूत्साहित हुने प्रणाली विकास गर्ने र संस्थागत फौजदारी दायित्व बढाउने व्यवस्था गर्ने विषय । • सम्बद्ध कसुरको अनुसन्धान गर्ने अनुसन्धानकारी निकायले सम्बद्ध कसुरसँगै सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी कसुर देखिएमा सोको समेत अनुसन्धान गर्न सम्बन्धित सक्षम निकायमा पठाउने विषय । • आतङ्कवादी क्रियाकलाप र सोमा हुने वित्तीय लगानीको अनुसन्धानको कार्य नेपाल प्रहरीले गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्ने विषय । • वित्तीय अपराधको सुनुवाई गर्न विशिष्टीकृत अदालत/इजालसको व्यवस्था गर्ने विषय । • नियमनकारी निकायले नियमनको क्रममा भेटिएको शङ्कास्पद कारोबारको विवरण वित्तीय जानकारी एकाइमा पठाउने व्यवस्था गर्ने विषय । • शङ्कास्पद कारोबार प्रतिवेदन गर्ने हालको समय घटाउने व्यवस्था गर्ने विषय । • इन्भेस्टमेन्ट कम्पनी र अन्य त्यस्तै संस्थालाई AML/CFT को दायरामा ल्याउने व्यवस्था गर्ने 			
--	---	--	--	--

	<p>विषय ।</p> <ul style="list-style-type: none"> सहकारी क्षेत्रमा रहेको दोहोरो नियमनकारी व्यवस्थामा स्पष्टता ल्याउने विषय । नेपाल पक्ष भएका अन्तर्राष्ट्रिय, क्षेत्रीय र उपक्षेत्रीय संगठनद्वारा पारित महासन्धि कार्यान्वयन गर्न आवश्यकतानुसार कानुनी व्यवस्था गर्ने विषय । 			<p>राष्ट्रिय समन्वय समितिमा मस्यौदा पेस भएको हुने ।</p>	
२.२.३	<p>अपराध अनुसन्धानमा आधुनिक अनुसन्धान पद्धतिका विशेष विधिहरू (जस्तै: अन्डर कभर अपरेसन, अरेस्ट वेभर, इन्टरसेप्सन, कन्ट्रोल डेलिभरी, कम्प्युटर प्रणालीमा पहुँच, वास्तविक धनी पहिचान, विशेष अनुगमनलगायत) को सहज प्रयोगको लागि कानुन तर्जुमा गर्ने</p>	अध्ययन/मस्यौदा समिति	<p>राष्ट्रिय समन्वय समिति अर्थ मन्त्रालय, कानुन न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय</p>	<p>मइसिर २०७८</p>	
२.२.४	<p>वित्तीय जानकारी एकाइको प्रभावकारी कार्य सञ्चालनका लागि संगठन संरचना, जनशक्ति, बजेट व्यवस्था, जवाफदेहिता, प्रशासनिक कार्य सञ्चालन स्वायत्तताका लागि विनियमावली तयार गरी लागू गर्ने ।</p>	नेपाल राष्ट्र बैंक	<p>राष्ट्रिय समन्वय समिति, अर्थ मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय</p>	<p>पुष २०७६</p>	<p>२०७६ पुससम्म नियम/ विनियम लागू भएको हुने ।</p>
२.२.५	<p>कसुरजन्य सम्पत्ति तथा साधन (रोक्का, नियन्त्रण र जफत) ऐन, २०७० बमोजिम नियमावली बनाउने ।</p>	अध्ययन/मस्यौदा समिति	<p>राष्ट्रिय समन्वय समिति कानुन न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय</p>	<p>फागुन २०७६</p>	<p>राष्ट्रिय समन्वय समितिमा मस्यौदा पेस भएको हुने</p>

२.२.६	यस परिच्छेदबमोजिम संशोधित ऐनबमोजिम आवश्यक नियम/विनियम/निर्देशन आदि तर्जुमा गर्ने	सम्बद्ध निकाय	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, अध्ययन/मस्यौदा समिति तथा राष्ट्रिय समन्वय समिति	मङ्सिर २०७७ तथा नियमित	नियम/विनियम/निर्देशन तर्जुमा भएको हुने ।
-------	--	---------------	---	------------------------	--

उद्देश्य नं .३ : वास्तविक धनी (Beneficial Ownership) सँग सम्बन्धित सूचना सङ्कलन तथा व्यवस्थापन गर्ने ।

३.१. वास्तविक धनीसँग सम्बन्धित सूचना बहुआयामिक तरिकाले सङ्कलन गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
३.१.१	प्रचलित कानूनबमोजिम कानुनी व्यक्तिको दर्ता/ अनुमति / नवीकरण / स्वामित्व परिवर्तन गर्दा गराउँदा वास्तविक धनी घोषणा गर्ने गराउने फारामको व्यवस्था गरी विवरण सङ्कलन गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने ।	कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय	उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, कानुनी व्यक्ति दर्ता गर्ने अन्य निकाय,	मङ्सिर २०७६	वास्तविक धनी घोषणा फाराम लागू भएको हुने ।
३.१.२	प्रचलित कानूनबमोजिम कानुनी प्रबन्ध (Legal Arrangement) वा गैरनाफामूलक संस्था वा व्यक्तिको स्वामित्व नहुने संस्थाको दर्ता/ अनुमति/ नवीकरण गर्दा सेट्लर, ट्रस्टी, हिताधिकारी वर्ग/क्षेत्र, उच्च व्यवस्थापनमा रहने पदाधिकारी आदिको विवरण घोषणा गर्ने र त्यस्तो अवस्था परिवर्तन भएमा समेत घोषणा गर्ने फारामको व्यवस्था गरी विवरण सङ्कलन गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने ।	गृह मन्त्रालय	दर्ता गर्ने निकाय,	वैशाख २०७७	प्रणाली लागू भएको हुने ।
३.१.३	सूचना पहिचान, सङ्कलन तथा त्यस्तो सूचनाको अभिलेख व्यवस्थापनको लागि मार्गदर्शन तयार गरी लागू गर्ने ।	उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय	राष्ट्रिय समन्वय समिति	चैत २०७७	मार्गदर्शन लागू भएको हुने ।

३.१.४	सूचक संस्था, नियमनकारी निकाय र अन्य सक्षम निकायमा रहेका सूचना सङ्कलन गर्ने, अद्यावधिक गर्ने र त्यसको एकीकृत र व्यवस्थित विवरण राख्ने व्यवस्था गर्ने।	राष्ट्रिय समन्वय समिति	नियमनकारी निकाय	साउन २०७७	सूचना राख्ने काम व्यवस्थित भएको हुने।
-------	--	------------------------	-----------------	-----------	---------------------------------------

३.२. वास्तविक धनीसँग सम्बन्धित प्रणालीको विशेष अनुगमन हुने व्यवस्था गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
३.२.१	नियमनकारी निकायले सूचना पहिचान, सङ्कलन, व्यवस्थापन, जोखिम मूल्याङ्कन आदि सम्बन्धमा देहायबमोजिम गर्ने: <ul style="list-style-type: none"> विशेषनिर्देशन जारी गर्ने। विशेष सुपरिवेक्षण मापदण्ड निर्माण गर्ने। सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा यससम्बन्धी परिच्छेद थप्ने। 	नियमनकारी निकाय	सूचक संस्था	फागुन २०७६ देखि निरन्तर	निर्देशन जारी भएको हुने, सुपरिवेक्षण मापदण्ड बनेको हुने, सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनमा सो विषय समावेश भएको हुने।
३.२.२	करलगायत अन्य राजस्वको परीक्षण एवं निर्धारण गर्दा वास्तविक धनी पहिचानको विशिष्ट विधि लागू गर्ने व्यवस्था गर्ने।	आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग र राजस्व सङ्कलन गर्ने अन्य निकायहरू	अर्थ मन्त्रालय	माघ २०७६	वास्तविक धनी पहिचानका विधिहरू लागू भएको हुने।
३.२.३	कुनै पनि कसुरको विश्लेषण, अनुसन्धान तथा अभियोजन गर्दा वास्तविक धनी पहिचानको विशिष्ट विधि लागू गर्ने व्यवस्था गर्ने।	अनुसन्धानकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	माघ २०७६	वास्तविक धनी पहिचानका विधिहरू लागू भएको हुने।

३.३. वास्तविक धनी सम्बन्धी सूचनामा पहुँच दिने संयन्त्रको विकास गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
३.३.१	सङ्कलित सूचना व्यवस्थित तवरले विद्युतीय माध्यममा राख्ने व्यवस्था मिलाउने	कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय	नियमकारी निकाय, वित्तीय जानकारी एकाइ	साउन २०७७	कम्तीमा एक्सेल फर्म्याटमा सूचना राखिएको हुने ।

उद्देश्य नं. ४ : वित्तीय प्रणाली तथा अर्थतन्त्रको सुरक्षाका लागि निरोधात्मक तथा नियमनकारी उपायहरू सघन रूपमा लागू गर्ने ।

४.१. सूचक संस्थाले जोखिममा आधारित प्रणाली अवलम्बन गरेको सुनिश्चित गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
४.१.१	सूचक संस्थाले ग्राहकको व्यवसायिक कार्यमा AML/CFT सम्बन्धी जोखिम मूल्याङ्कनको आधारलाई एकीकृत गरी नियमित रूपमा कार्य अगाडि बढाए नबढाएको निश्चित गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ,	असार २०७७ र नियमित	AML/CFT सम्बन्धी कार्य एकीकृत भएको सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको हुने ।
४.१.२	ऐन, नियम र निर्देशनको सीमा भित्र रही सूचक संस्था आफैले जोखिमको आधारमा ग्राहक पहिचान विवरण तथा पद्धति निर्धारण गर्ने व्यवस्था गराउने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ,	२०७६ मङ्सिर	पद्धति निर्धारण भएको हुने ।
४.१.३	सूचक संस्थाले ग्राहक पहिचानसँग सम्बन्धित विवरण एकीकृत रूपमा विद्युतीय माध्यममा राखी जोखिम सापेक्ष हुने गरी अद्यावधिक गरे नगरेको निश्चित गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ,	क देखि ग वर्गका बैंक एवं वित्तीय संस्था, बीमा व्यवसायी र धितोपत्र व्यवसायी २०७७ असारसम्म र अन्य संस्थाको हकमा २०७८ असारसम्म	कार्य भएको सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको हुने ।
४.१.४	सूचक संस्थाले ग्राहक पहिचान गर्दा एक ग्राहक एकीकृत पहिचान पद्धति अवलम्बन गरे नगरेको सुनिश्चित गर्ने । (फरक फरक सेवा सुविधा लिने ग्राहकको आवश्यकतानुसारको थप विवरणसमेत एकै ठाँउमा थप गर्न सकिने गरी)	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	२०७७ साउनभित्र सुपरिवेक्षण सुरुवात गरिने	कार्य भएको प्रतिवेदन प्राप्त भएको हुने ।

४.१.५	सूचक संस्थाले ग्राहक पहिचान गर्दा बायोमेट्रिक तथा जोखिमको आधारमा आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स लिनै प्रणालीलाई अवलम्बन गराउने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	२०७७ साउनभित्र सुरुवात गरिने ।	कार्य भएको प्रतिवेदन प्राप्त भएको हुने।
४.१.६	ज्वाइन्ट भेन्चर प्रोजेक्ट, उपभोक्ता समिति आदिको ग्राहक पहिचानका लागि आधार तयार गर्ने ।	राष्ट्रिय समन्वय समिति	-	२०८० साउन	आधार तयार भएको हुने।
४.१.७	सूचक संस्थामा आपराधिक तथा सोसँग सम्बद्ध भएको व्यक्तिको स्वामित्व वा नियन्त्रण हुन नदिन सूचक संस्थाको दर्ता/अनुमतिनवीकरण/ उल्लेख्य स्वामित्व वा उच्च व्यवस्थापनमा परिवर्तन भएको अवस्थामा लागू हुने गरी उपयुक्त मापदण्ड बनाई वा परिमार्जन गरी लागू गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	कम्पनी रजिष्टरको कार्यालय	साउन २०७७ र नियमित	मापदण्ड जारी वा परिमार्जन भएको हुने।
४.१.८	नेशनल बैङ्किङ इन्सिच्युटको कार्य दायरा बढाई स्वदेशी उच्च पदस्थ व्यक्ति, सम्पत्ती शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरीङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ को परिच्छेद ६ख, बमोजिमको लक्षित वित्तीय कारबाही सूची, FATF, FSRBs, OECD, UNO, TIA जस्ता संस्थाले प्रणालिगत कमजोरी भनी सूचीकरण गरेका मुलुक र दण्ड सजाय पाएका व्यक्तिको सूची राखी सूचक संस्थालाई दिने व्यवस्था गर्ने ।	नेपाल राष्ट्र बैंक,	अर्थ मन्त्रालय, नेशनल बैङ्किङ इन्सिच्युट	२०७७ असारभित्र डाटा वेस तयार हुने ।	डाटा शेयर गरिएको हुने।
४.१.९	नेशनल बैङ्किङ इन्सिच्युटमा मुख्य नियमनकारी निकायको सहभागिता हुने गरी एक समन्वय समितिको व्यवस्था गर्ने।	नेपाल राष्ट्र बैंक, अर्थ मन्त्रालय	प्रधानमन्त्री मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सम्बद्ध सरोकारवाला निकाय	चैत २०७६	सहभागिता भएको हुने ।

४.१.१०	सूचक संस्था सम्बद्ध छाता संगठनहरूमा AML/CFT सम्बन्धी समितिसमूह गठन गरी सोसम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गर्न र असल अभ्यास विकास गराउने आदि कार्यमा भूमिका खेल्ने कार्यमा प्रोत्साहन दिने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	मङ्सिर २०७६	समिति/समूह गठन भएको हुने।
४.१.११	सूचक संस्थाको अनुगमन प्रणाली जोखिमका आधारमा स्वचालित भए नभएको अनुगमन गर्ने र त्यस्तो अनुगमनमा लक्षित वित्तीय कारवाही, उच्च पदस्थ व्यक्ति, उच्च जोखिम रहेको मुलुक, क्षेत्र तथा उच्च जोखिमयुक्त उत्पादन, उपकरण, सेवा तथा कारोवारको अनुगमन हुने व्यवस्था सुनिश्चित गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	जोखिमअनुसार नियमित	कार्य भएको सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको हुने।
४.१.१२	सूचक संस्थाको सञ्चालक समितिले आफ्नो AML/CFT प्रणालीले प्रभावकारी रूपमा काम गरेको, जोखिमको उचित तवरले व्यवस्थापन गरेको, अस्वभाविक गतिविधिको प्रयास अनुगमन हुने व्यवस्था गरेको र आवश्यक प्रतिवेदनहरू सम्बन्धित निकायमा पेश हुने गरे नगरेको निश्चित गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ तथा सूचक संस्थाहरू	२०७७ असारसम्म	कार्य भएको सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको हुने।
४.१.१३	सूचक संस्थाले प्रतिवेदन वा सूचना दिनका लागि उपयुक्त सूचना प्रविधि प्रणाली र सोसम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा गरी समयमै देहायका विषयहरूको गुणस्तरीय प्रतिवेदन पेश गर्ने व्यवस्था निश्चित गर्ने: • नियमनकारी निकायमा दिनुपर्ने सूचना वा प्रतिवेदन । • वित्तीय जानकारी एकाइमा दिनुपर्ने सूचना वा प्रतिवेदन । • अन्य आवश्यक सूचना वा प्रतिवेदन ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ तथा सरोकारवाला निकाय	२०७७ असारसम्म	कार्य भएको सुपरिवेक्षण प्रतिवेदन प्राप्त भएको हुने।

४.१.१४	नियमनकारी निकाय र वित्तीय जानकारी एकाइले AML/CFT Systems को रणनीतिक र जोखिममा आधारित कार्यान्वयन र शङ्कास्पद कारोवारको पहिचान सम्बन्धमा विशेष मार्गदर्शन जारी गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ, सरोकारवाला निकाय	नियमित	मार्गदर्शन जारी भएको हुने।
४.१.१५	नियमनकारी निकाय तथा सूचक संस्थाको कार्यात्मक क्षमता वढाउन वार्षिक कार्यक्रमहरूको आयोजना जोखिमका आधारमा गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ, सूचक संस्थाहरू	वार्षिक	कार्यक्रम सम्पन्न भएको हुने ।

४.२. जोखिममा आधारित नियमन र सुपरिवेक्षण प्रणाली प्रभावकारी बनाउने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
४.२.१	जोखिममा आधारित प्रणाली प्रभावकारी बनाउन मौजुदा निर्देशनहरूको समीक्षा गरी परिमार्जन गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	नियमित	निर्देशन परिमार्जित भएको हुने ।
४.२.२	सूचक संस्थाको संस्थागत क्षमता र कार्यसम्पादनको स्तरका आधारमा जोखिम मापन गरी नतिजा अद्यावधिक गर्ने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	नियमित	विवरण अद्यावधिक भएको हुने।
४.२.३	प्रणालीको पालनामा कमजोर भएका संस्थालाई प्रभावकारी, आनुपातिक र निरोधात्मक कारबाहीलाई तीव्र बनाउने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ,	नियमित	कारबाही भएको हुने ।
४.२.४	जोखिमका आधारमा देहायअनुसार वृहत सुपरिवेक्षण प्रणाली अवलम्बन गर्ने: <ul style="list-style-type: none"> सुपरिवेक्षण दिग्दर्शन तर्जुमा गर्ने वा भइरहेका दिग्दर्शनहरूको अद्यावधिक गर्ने सूचक संस्थाको व्यवसायको प्रकृति, (साइज) 	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ,	२०७६ चैत र नियमित	सुपरिवेक्षण प्रणाली अवलम्बन भएको हुने ।

	<p>भौगोलिक उपस्थिति, जटिलता आदिका आधारमा जोखिम मापन प्रणालीको अवलम्बन गर्ने।</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रत्येक सूचक संस्थाको प्राविधिक पक्ष तथा कार्यान्वयनमा प्रभावकारिताको आधारमा अवस्था मूल्याङ्कन गर्ने । • सूचक संस्थाको संस्थागत जोखिमको आधारमा सुपरिवेक्षणको क्षेत्र, मात्रा, घनत्व, प्रकार, पद्धति आदि बढाउने वा घटाउने । • जोखिमका आधारमा AML/CFT सुपरिवेक्षण प्रतिवेदनको विस्तृत ढाँचा (Template) बनाई लागू गर्ने। • जोखिमका आधारमा सूचक संस्थाको सुपरिवेक्षण रणनीति अवलम्बन गर्ने । 				
४.२.५	<p>मुद्रा मूल्य स्थानान्तरण, मुद्रा मूल्य व्यवसाय, घरजग्गा व्यवसाय, बहुमूल्य धातु वा वस्तु व्यवसायको विशेष नियमन सुपरिवेक्षण व्यवस्था मिलाउने ।</p>	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	२०७६ मङ्सिर र नियमित	सुपरिवेक्षण प्रभावकारी भएको हुने।
४.२.६	<p>विप्रेष सम्बन्धी देहायका विषयहरू समावेश भएको विवरण/सूचना नेपाल राष्ट्र बैंकको वेवसाइटमा राख्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> • नेपालमा विप्रेषणको कार्य गर्ने कम्पनी, कम्पनीका एजेन्ट, सहायक एजेन्ट तथा प्रतिनिधिको अद्यावधिक सूची • विप्रेषण पठाउने, प्राप्त गर्ने, सोध खोज गर्ने तरिका र माध्यम । 	नेपाल राष्ट्र बैंक	वैदेशिक रोजगार विभाग, परराष्ट्र मन्त्रालय	२०७६ माघ	वेवसाइटमा विवरण प्रकाशन भएको हुने ।

	<ul style="list-style-type: none"> नेपाली वा विदेशी मुद्रा वा धारक विनिमय अधिकारपत्र नेपाल बाहिर लाने वा भित्र ल्याउने सम्बन्धी व्यवस्थाहरू। विप्रेषणसँग सम्बन्धित गैरकानुनी काम कारवाही सतर्क हुनुपर्ने विषयहरू, छानबिन तथा कारवाही गरिएका उदाहरणहरू, हुण्डी हवालाका सम्भावित जोखिमहरू। 		नेपाल राष्ट्र बैंक	चैत २०७६	वेबसाईट लिंक स्थापित भएको हुने।
४.२.७	<p>नेपाल राष्ट्र बैंकको वेबसाइट देहायका निकायको होम पेजमा लिङ्किङ्ग गर्ने गराउने:</p> <ul style="list-style-type: none"> वैदेशिक रोजगार विभाग, परराष्ट्र मन्त्रालय (नियोगसमेत) गैरआवासीय नेपाली संघ र सोका देशगत संगठन अध्यागमन विभाग 	वैदेशिक रोजगार विभाग, परराष्ट्र मन्त्रालय गैर आवासीय नेपाली संघ, अध्यागमन विभाग	श्रम, रोजगार सामाजिक मन्त्रालय	चैत २०७६ र निरन्तर	तालिम शुरू भएको हुने।
४.२.८	वैदेशिक रोजगार विभागले श्रम स्वीकृति दिँदा विप्रेषणसम्बन्धी अभिमुखीकरण तालिम दिने व्यवस्था गर्ने।	वैदेशिक रोजगार विभाग			

४.३. वित्तीय क्षेत्रको सदाचारिता प्रबर्द्धनका उपायहरू अवलम्बन गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
४.३.१	नियमनकारी निकायले आ-आफ्नो क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा सदाचार नीति तर्जुमा गरी लागू गर्ने र सूचक संस्थाहरूलाई पनि त्यस्तै प्रकारको नीति तर्जुमा गरी लागू गर्न निर्देशन जारी गर्ने।	नियमनकारी निकाय	राष्ट्रिय समन्वय समिति, सूचक संस्थाहरू	२०७६ पुस	सदाचार नीति जारी गरिएको हुने।
४.३.२	सदाचार नीतिको अनुगमन नियमित रूपमा गर्ने।	नियमनकारी निकाय	राष्ट्रिय समन्वय समिति	२०७६ पुस पछि।	अनुगमन भएको हुने।

उद्देश्य नं. ५ : आतङ्कवाद, आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आम विनाशका हातहतियार निर्माण तथा विस्तारमा हुने वित्तीय लगानी रोकाबट, दमन तथा निवारण गर्ने।

५.१. आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीसम्बन्धी सूक्ष्म निगरानी बढाउने/ सूचना प्राप्त गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
५.१.१	आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी हुन सक्ने सम्भावित सबै क्षेत्रहरूमा सूक्ष्म निगरानी प्रणाली सुदृढ गर्ने।	गृह मन्त्रालय	परराष्ट्र मन्त्रालय, आतङ्कवाद प्रतिरोध संयन्त्र, नियमनकारी निकाय	निरन्तर	सूक्ष्म निगरानी प्रणाली स्थापित भएको प्रतिवेदन।
५.१.२	आतङ्कवाद क्रियाकलाप सम्बद्ध सम्भावित जोखिम क्षेत्रको सूचना गृह मन्त्रालयमा पठाउने।	वित्तीय एकाइ, मन्त्रालय	नेपाल प्रहरी, ससस्त्र प्रहरी बल नेपाल, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	निरन्तर	सूचना पठाउने मिलाइएको हुने।

५.२. आम विनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा ओसारपसारमा सूक्ष्म निगरानी गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
५.२.१	सूचक संस्थाको नीति/कार्यविधि/मार्गदर्शनमा आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आमविनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानी नियन्त्रण सम्बन्धमा थप परिच्छेद राखिएको सुनिश्चित गर्ने।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	मङ्सिर २०७६	नीति/कार्यविधि/मार्गदर्शनमा अतिरिक्त परिच्छेद राखिएको हुने।

५.२.२	सूचक संस्थाको आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आम विनाशका हातहतियार निर्माण तथा विस्तार निवारणसम्बन्धी कार्यको सुपरिवेक्षणका लागि छुट्टै परिच्छेद थप गर्ने (स्थगलत/ गैर स्थगलत दुवैमा) ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	साउन २०७७ र नियमित	अतिरिक्त परिच्छेद थप गरी प्रयोग भएको हुने ।
५.२.३	सूचक संस्थासँग आतङ्कवादी क्रियाकलाप/ आमविनाशकारी हातहतियार निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानीसँग सम्बन्धित विषयहरूको पहिचान, अनुगमन तथा प्रतिवेदनका लागि आवश्यक सघन कार्यप्रणाली रहेको सुनिश्चित गर्ने ।	नियमनकारी निकाय, गृह मन्त्रालय	सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग वित्तीय जानकारी एकाइ	फागुन २०७६ र नियमित	प्रणालीबाट तयार भएको हुने ।
५.२.४	नियमनकारी निकाय र वित्तीय जानकारी एकाइले आफ्नो अधिकारक्षेत्र भित्र रही आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी/ आमविनाशकारी हातहतियारको विस्तारमा लगानी सम्बन्धी छुट्टै निर्देशन जारी गर्ने ।	वित्तीय जानकारी एकाइ नियमनकारी निकाय	राष्ट्रिय समन्वय समिति, गृह मन्त्रालय	साउन २०७७	निर्देशन जारी भएको हुने ।
५.२.५	आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आमविनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा गैर नाफामूलक संघ संस्थाको लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	गृह मन्त्रालय,	राष्ट्रिय समन्वय समिति	वार्षिक	वार्षिक रूपमा सचेतनामूलक कार्यक्रमको आयोजना भएको हुने ।
५.२.६	आमविनाशका हातहतियार निर्माण तथा विस्तारका कार्य निवारणमा उद्योग, वाणिज्य, भन्सार, राजस्व, आपूर्ति तथा अन्य सम्बन्धित निकायको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	सम्बन्धित मन्त्रालय	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	नियमित	क्षमता अभिवृद्धि भएको हुने ।

५.२.७	आमविनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा विस्तार निवारण सम्बन्धमा नेपाल प्रहरी तथा अन्य सम्बन्धित निकायको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने।	गृह मन्त्रालय	नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल, सरोकारवाला निकाय	वार्षिक र नियमित	क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने।
५.२.८	आमविनाशकारी हातहतियारको निर्माण तथा विस्तार निवारणसम्बन्धी कार्यमा संलग्न निकायविच समन्वय गर्न गृह मन्त्रालयमा आतङ्कवाद प्रतिरोध संयन्त्र स्थापना गर्ने।	गृह मन्त्रालय	सरोकारवाला निकाय	मङ्सिर २०७६	संयन्त्र स्थापना भएको हुने।

५.३. आतङ्कवादी क्रियाकलापका विरुद्ध प्रतिरोधात्मक क्षमता अभिवृद्धि गरी नियन्त्रणात्मक कारवाहीलाई प्रभावकारी बनाउने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
५.३.१	सूचिकृत व्यक्ति वा समूहसम्बन्धी गृह मन्त्रालयको वेबसाइटमा रहेको सूचनालाई मन्त्रालयहरूका अतिरिक्त देहायका निकायको वेबसाइटसँग पनि लिंक गर्ने/गराउने: <ul style="list-style-type: none"> • दर्ता तथा नियमनकारी निकाय • वित्तीय जानकारी एकाइ • अनुसन्धानकारी वा त्यस्तै क्षेत्राधिकार भएका संक्षम निकाय • सूचक संस्था • नेशनल बैंकिङ इन्स्टिच्युट 	क्रियाकलापमा तोकिएका निकाय	गृह मन्त्रालय,	माघ २०७६	वेबसाइट आबद्ध भएको हुने।

५.३.२	नेपाल सरकारले पहिचान गरेबमोजिम आतङ्ककारी, आतङ्कवादी संगठन तथा आतङ्कवाद वा सोमा वित्तीय लगानी गर्नेहरू तथा आम विनाशका हातहतियार निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानी गर्नेहरूको सम्पत्ति, कोष तथा साधानहरूबाट वञ्चित गर्ने ।	आतङ्कवाद संयन्त्र	प्रतिरोध	सम्पत्ति शुद्धीकरण विभाग, नियमकारी निकाय, नेपाल प्रहरी	नियमित	पहिचानपछि कार्यान्वयन भएको हुने ।
५.३.३	आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आम विनाशकारी हातहतियार निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानी निवारण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन मार्गदर्शन जारी गर्ने ।	आतङ्कवाद संयन्त्र	प्रतिरोध	सरोकारवाला निकाय	असार २०७७	मार्गदर्शन जारी भएको हुने ।
५.३.४	आतङ्कवादी क्रियाकलाप तथा आम विनाशकारी हातहतियार निर्माण तथा विस्तारमा वित्तीय लगानी निवारणका लागि सूचक संस्थाहरूको अनुपालना तथा कार्यान्वयनस्तर सुनिश्चित गर्न र नियमन तथा सुपरिवेक्षणका उपायलाई प्रभावकारी बनाउने गरी मार्गदर्शन जारी गर्ने ।	नियमकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ, आतङ्कवाद प्रतिरोध संयन्त्र		चैत २०७६	सुपरिवेक्षणसम्बन्धी जारी भएको हुने ।
५.३.५	आतङ्कवाद वा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीमा रैरनाफामूलक संस्थाको दुरुपयोग हुनबाट रोक्न उक्त क्षेत्रको नियमन तथा सुपरिवेक्षणका उपायहरूको स्तरोन्नति गर्ने ।	गृह मन्त्रालय		सरोकारवाला निकाय	२०७८ साउन	उपायहरूको स्तरोन्नति भएको हुने ।

५.३.६	गैरनाफामूलक संस्थाको पारदर्शिता तथा सुशासनका लागि मापदण्ड विकास गरी लागू गर्ने।	गृह मन्त्रालय	राष्ट्रिय समन्वय समिति	असार २०७७	मापदण्ड लागू भएको हुने ।
५.३.७	गैरनाफामूलक संस्थाहरूमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी प्रणाली लागू गराउने र सचेतनासम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	गृह मन्त्रालय	समाज कल्याण परिषद्	असार २०७७	प्रणाली लागू भएको हुने।

उद्देश्य नं. ६ वित्तीय जानकारी एकाइको कार्यात्मक स्वायत्तता र विरलेषणात्मक क्षमता अभिवृद्धि गरी प्रभावकारिता बढाउने ।

६.१. वित्तीय जानकारी एकाइलाई स्रोत साधन सम्पन्न बनाई व्यवस्थापकीय स्वयत्तता प्रदान गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
६.१.१	वित्तीय जानकारी एकाइलाई राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय कार्यक्रम आयोजना/ सहभागिता गर्न/ गराउन आफै सक्षम हुने गरी पर्याप्त बजेट, जनशक्ति र स्रोत साधन उपलब्ध गराई सशक्तिकरण गर्ने र कार्यात्मक स्वयत्तता प्रदान गर्ने ।	नेपाल राष्ट्र बैंक	अर्थ मन्त्रालय,	२०७६ साउन देखि	सक्षम भएको हुने ।
६.१.२	नियमनकारी, अनुसन्धानकारी र अन्य सम्बद्ध निकायको सहभागिता सहित वित्तीय जानकारी एकाइलाई AML/CFT को राष्ट्रिय उत्कृष्ट केन्द्रको रूपमा विकास गर्ने ।	राष्ट्रिय समन्वय समिति	नेपाल राष्ट्र बैंक र अर्थ मन्त्रालय	निरन्तर	उत्कृष्ट केन्द्रको रूपमा विकास भएको हुने ।

६.२. वित्तीय जानकारी एकाइले विभिन्न विषय विज्ञहरूको सेवा लिन सक्ने व्यवस्था मिलाउने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
६.२.१	वित्तीय जानकारी एकाइमा कुनै विशेष प्रकृतिका जोखिम पहिचान गरिएका शङ्कास्पद कारोबार विश्लेषण गर्न सम्बद्ध क्षेत्रका विशेषज्ञ तथा कर्मचारीको सहभागिता र स्वतन्त्र विज्ञको सेवा लिन सक्ने व्यवस्था गर्ने ।	वित्तीय जानकारी एकाइ	नेपाल राष्ट्र बैंक	मङ्सिर २०७६	सेवा लिइएको हुने।

६.३. वित्तीय जानकारी एकाइको सूचना सङ्कलन एवं विश्लेषणको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
६.३.१	Software रिपोर्टिङ प्रणालीमा सबै क्षेत्रका सूचक संस्था आबद्ध हुने व्यवस्था गर्ने ।	नियामक निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ र सरोकारवाला निकाय	निरन्तर	क्षेत्रगत आबद्धता वृद्धि भएको हुने ।
६.३.२	'क', 'ख' र 'ग' वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्था र विप्रेषण व्यवसायीका क्षेत्रमा Software System पूर्ण रूपमा लागू गराउने ।	नियामक निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	'क' वर्गको लागि २०७६ साउन 'ख' र 'ग' वर्गको लागि २०७७ साउन	Software मा रिपोर्टिङ भएको हुने ।
६.३.३	धितोपत्र, बीमाका क्षेत्रमा Software System पूर्ण रूपमा लागू गराउने ।	नियामक निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	साउन २०७७	Software मा रिपोर्टिङ भएको हुने ।
६.३.४	घ वर्गका वित्तीय संस्था, सञ्चय कोष, नागरिक लगानी कोष र १० करोडभन्दा बढीको निक्षेप वा पुँजी भएका बचत तथा ऋणको कार्य गर्ने सहकारी संस्थाहरूमा Software System लागू गराउने ।	नियामक निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	साउन २०७८	Software मा रिपोर्टिङ भएको हुने ।
६.३.५	सबै गैरवित्तीय पेसाकर्मी तथा व्यवसायी क्षेत्रलाई रिपोर्टिङमा पूर्ण क्रियाशील गराउने ।	गृह मन्त्रालय, समाजकल्याण परिषद्	वित्तीय जानकारी एकाइ	मङ्सिर २०७६	रिपोर्टिङमा वृद्धि भएको हुने ।
६.३.६	बाँकी सबै सूचक संस्थालाई रिपोर्टिङमा पूर्ण क्रियाशील बनाउने (सामाजिक सुरक्षा कोष, अन्य निवृत्तिभरण कोषलगायत) ।	नियामक निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	मङ्सिर २०७६	रिपोर्टिङ शुरू भएको हुने ।
६.३.७	विश्लेषणको दायरालाई अनुसन्धानकारी निकायको आवश्यकता अनुरूप हुने गरी वृहत् बनाई सम्प्रेषित सूचनाले अनुसन्धान सुरुवात गर्न र	वित्तीय जानकारी एकाइ,	अनुसन्धानकारी एवं कार्यान्वयनकारी निकाय	निरन्तर	कार्य गरिएको हुने ।

<p>कसुरजन्य सम्पत्ति पहिचान गर्न सक्ने बनाउन देहायको कार्य गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> • जोखिममा आधारित विश्लेषण प्रणालीलाई अबलम्बन गर्न मार्गदर्शन तयार गरी लागू गर्ने । • सम्बद्ध निकायको सूचना सञ्जालमा आवद्ध भई एकाइको विश्लेषणात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । • विश्लेषणका लागि आवश्यक सूचना प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष वा खुल्ला स्रोतबाट समेत लिने व्यवस्था गरी उपयुक्त डाटाबेस प्रणाली विकास गर्ने । • वित्तीय जानकारी एकाइको क्षेत्राधिकारभित्र रहने गरी अनुसन्धानकारी निकायको समन्वयमा STR/TTR को गुणस्तरका साथै सोको विश्लेषणात्मक मापदण्डहरू निर्धारण गर्ने । • पृष्ठपोषणको आधारमा विश्लेषणात्मक मापदण्डहरूको समीक्षा गर्ने । • उच्च जोखिमयुक्त प्रकृतिका अपराधसम्बन्धी विषयमा वृहत् तथा व्यापक मापदण्डहरू विकास गर्ने । 	<p>कसुरजन्य सम्पत्ति पहिचान गर्न सक्ने बनाउन देहायको कार्य गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> • जोखिममा आधारित विश्लेषण प्रणालीलाई अबलम्बन गर्न मार्गदर्शन तयार गरी लागू गर्ने । • सम्बद्ध निकायको सूचना सञ्जालमा आवद्ध भई एकाइको विश्लेषणात्मक क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । • विश्लेषणका लागि आवश्यक सूचना प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष वा खुल्ला स्रोतबाट समेत लिने व्यवस्था गरी उपयुक्त डाटाबेस प्रणाली विकास गर्ने । • वित्तीय जानकारी एकाइको क्षेत्राधिकारभित्र रहने गरी अनुसन्धानकारी निकायको समन्वयमा STR/TTR को गुणस्तरका साथै सोको विश्लेषणात्मक मापदण्डहरू निर्धारण गर्ने । • पृष्ठपोषणको आधारमा विश्लेषणात्मक मापदण्डहरूको समीक्षा गर्ने । • उच्च जोखिमयुक्त प्रकृतिका अपराधसम्बन्धी विषयमा वृहत् तथा व्यापक मापदण्डहरू विकास गर्ने । 	<p>वितीय जानकारी एकाइ</p>	<p>राष्ट्रिय समन्वय समिति</p>	<p>मङ्सिर २०७७ र निरन्तर</p>	<p>प्रणाली विकास भएको हुने ।</p>
<p>६.३.८</p>	<p>अनुसन्धानकारी एवं सम्बद्ध निकायमा गुणस्तरीय वितीय सूचना तथा जानकारी प्रवाहमा वृद्धि गर्न देहायबमोजिम गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • वितीय सूचना सम्प्रेषण र सूचना आदानप्रदान गर्न निश्चित प्रणाली विकास गर्ने । • वितीय सूचनाको उपयोगिता सम्बन्धमा सूचना 	<p>वितीय जानकारी एकाइ</p>	<p>राष्ट्रिय समन्वय समिति</p>	<p>मङ्सिर २०७७ र निरन्तर</p>	<p>प्रणाली विकास भएको हुने ।</p>

	<p>प्रयोगकर्ताको पृष्ठपोषण लिन वार्षिक सम्मेलन आयोजना गर्ने।</p> <ul style="list-style-type: none"> • सूचक संस्थाले पेस गरेका शङ्कास्पद कारोबार तथा अन्य प्रतिवेदन सम्बन्धमा पृष्ठपोषण दिन संयन्त्र संस्थागत गर्ने। • सूचक संस्थाबाट प्राप्त शङ्कास्पद कारोबार विवरणको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने। • सूचक संस्थाहरूको अवस्था तथा नियमनकारी आयात सम्बन्धमा पृष्ठपोषण दिन नियमनकारी निकायसँग सहकार्य गर्ने। 			
<p>६.३.९</p>	<p>देहायका कार्य गरी रणनीतिक विश्लेषणको दायरा विस्तार गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> • सरकारी र गैरसरकारी क्षेत्रमा रहेका सम्बद्ध सूचना तथा तथ्याङ्क स्रोत पहिचान गर्ने • आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्कको प्रकृति पहिचान गर्ने । • तथ्याङ्क सङ्ग्रह प्रणाली विकास गर्ने । • सूचना/तथ्याङ्क नियमित रूपमा प्राप्त गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने । • जोखिम र नयाँ क्षेत्रअनुसार रणनीतिक विश्लेषणको दायरा विस्तार गर्ने । • शङ्कास्पद कारोबारको प्रवृत्ति तथा प्रकारका सम्बन्धमा नीति तथा कार्यान्वयन तहका निकाय एवं सूचक संस्थाहरूलाई जानकारी गराउने। 	<p>वित्तीय जानकारी एकाइ</p>	<p>साउन २०७७</p>	<p>मार्गनिर्देशन तयार भई लागू भएको हुने ।</p>

६.३.१०	नियमनकारी निकाय, अनुसन्धानकारी निकाय तथा सम्बद्ध सरोकारवाला निकायसँगको साझेदारीको दायरा फराकिलो पार्न सम्पर्क विन्दु कायम गर्ने, आपसी समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर गर्ने; शङ्कास्पद कारोबार पहिचान, प्रतिवेदन तथा गुणस्तर व्यवस्थापनसम्बन्धी नियामकीय आयाम विकासलागायतका विषयमा सहयोग गर्ने ।	वित्तीय जानकारी एकाइ	सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय र राष्ट्रिय सम्बन्ध समिति	२०७६ पुस र निरन्तर	कार्यहरू अभिलेख गरिएको हुने ।
६.३.११	विदेशी समकक्षी निकायसँग सूचना आदानप्रदान गर्न अनुसन्धानकारी तथा अन्य निकायलाई वित्तीय जानकारी एकाइको क्षेत्राधिकार, सूचना आदानप्रदान संरचना, सूचनाको प्रकृति, सूचना प्राप्तिको अनुरोध तथा सोको प्रयोगको आधार, विदेशी अनुरोधमा सम्बद्ध निकायको भूमिका आदिका बारेमा जानकारी गराउने ।	वित्तीय जानकारी एकाइ	सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय	साउन, २०७७ र निरन्तर	कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको हुने ।
६.३.१२	नियामक निकाय, सूचक संस्था र कानून कार्यान्वयनकारी निकायमा सूचना व्यवस्थापन र Software सञ्चालनसम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	वित्तीय जानकारी एकाइ	नेपाल राष्ट्र बैंक र अर्थ मन्त्रालय	साउन २०७६ र निरन्तर	कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएको हुने ।
६.३.१३	सीमा कारोबार र शङ्कास्पद कारोबारको सूचना नदिने तथा गुणस्तरीय सूचना नदिने सूचक संस्था उपर गरिने आनुपातिक र निरोधात्मक कारबाहीलाई प्रभावकारी र तिव्र बनाउने ।	नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ	नियमित	कारबाही भएको हुने ।

उद्देश्य नं. ७ : वित्तीय अपराध अनुसन्धान तथा अभियोजनको लागि सघन रूपमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

७.१. अनुसन्धानमा संलग्न जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धि गरी वैज्ञानिक अनुसन्धान पद्धतिको विकास गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
७.१.१	जोखिममा आधारित वित्तीय अपराध सम्बद्ध कसुरको अनुसन्धान गर्दै जाँदा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐनको दफा २५ र २५क. बमोजिम समेत अनुसन्धान गर्नुपर्ने देखिएमा समानान्तर वित्तीय अनुसन्धान पद्धतिको अवलम्बन गर्ने	अनुसन्धान समन्वय संयन्त्र, कानून न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	अनुसन्धानकारी निकाय	माघ २०७६ र निरन्तर	समानान्तर वित्तीय अनुसन्धान शुरू भएको हुने ।
७.१.२	अनुसन्धानकारी निकायको क्षमता अभिवृद्धि गर्न प्रथम चरणमा भ्रष्टाचार, राजस्व चुहावट, सम्पत्ति शुद्धीकरण, आतङ्कवाद, लागूऔषध, साइबर/फिनेटेक सम्बन्धी निकाय र दोस्रो चरणमा सबै अनुसन्धान निकायको सक्षमता विकास गर्न आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्था गर्ने ।	सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय	नियमित	क्षमता विकासको नतिजा पेश भएको हुने ।
७.१.३	आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीसम्बन्धी सम्पूर्ण मुद्दाको अनुसन्धान सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभागसँग समन्वय गरी सम्पन्न गर्ने नेपाल प्रहरीको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	नेपाल प्रहरी, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग	गृह मन्त्रालय	माघ २०७६	नेपाल प्रहरी र सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग बिच समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भएको हुने ।
७.१.४	नेपाल प्रहरीको राष्ट्रिय अपराध सूचना केन्द्रलाई कानून कार्यान्वयन निकाय तथा अन्य सक्षम निकाय बिच अपराधिक सूचना आदानप्रदान प्लेटफर्मको रूपमा प्रयोग गर्न नीति तथा रणनीतिको विकास गर्ने तथा उक्त केन्द्रलाई अपराधिक सूचना अभिलेखालयको रूपमा विकास गर्ने ।	नेपाल प्रहरी	गृह मन्त्रालय प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	माघ २०७६	प्लेटफर्मको प्रयोग शुरू भएको हुने ।

७.१.५	अपराधिक सूचना अभिलेखालयको विकास गर्ने।	उपयोगसम्बन्धी	नेपाल प्रहरी	गृह मन्त्रालय	माघ २०७६	कार्यविधि स्वीकृत भएको हुने।
-------	--	---------------	--------------	---------------	----------	------------------------------

७.२. सम्बन्धित निकाय बिच समन्वय अभिवृद्धि गरी अनुसन्धान तथा अभियोजन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
७.२.१	सम्बद्ध कसुरको अनुसन्धान सँगसँगै सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीका विषयमा अनुसन्धान गर्दा सम्बद्ध कसुरको अनुसन्धान गर्ने क्षेत्राधिकार भएका प्रत्येक अनुसन्धानकारी वा त्यस्तै निकायको प्रयोजनका लागि सूचकसहितको फारामको विकास गर्ने।	अनुसन्धान समन्वय संयन्त्र,	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसहित अन्य अनुसन्धानकारी निकाय	माघ २०७६ र निरन्तर	फारामको प्रयोग भएको हुने।
७.२.२	गम्भीर प्रकृतिका तथा उच्च जोखिमयुक्त मुद्दाहरूमा कानुनबमोजिम संयुक्त/समूह अनुसन्धान संयन्त्रको उपयोग गर्ने।	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसहित अन्य अनुसन्धानकारी निकाय	निरन्तर	संयुक्त/समूह अनुसन्धान संयन्त्र प्रयोग भएको हुने।
७.२.३	अनुसन्धान तथा अभियोजन कार्यको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गर्न देहायका कार्य गर्ने: • अनुसन्धान तथा अभियोजन कार्यमा सहयोग गर्ने गरी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयको नेतृत्वमा वित्तीय अपराध अनुसन्धानसम्बन्धी विज्ञ समूहको विकास गर्ने। • समानान्तर वित्तीय अनुसन्धानको प्रयोग गर्ने	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसहित अन्य अनुसन्धानकारी निकाय	चैत २०७६	तेकिएको काम भएको हुने।

	सम्बद्ध कसुर हेर्ने निकाय तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीको कसुर हेर्ने निकायबिच समझदारी गर्ने। • सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउण्डरिङ्ग) निवारण ऐनको दफा २५ र २५ क को प्रचलनको लागि दोहोरो (Cross Check) परीक्षण प्रणालीको विकास गर्ने ।					
७.२.४	उच्च जोखिमका क्षेत्र, वास्तविक धनी, अपराधिक क्रियाकलापमा कानुनी व्यक्तिको प्रयोग तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीका विविध प्रकारलाई केन्द्रित गरी अनुसन्धान क्षेत्रलाई बृहत, समन्वयात्मक र उच्च जोखिमयुक्त कसुर केन्द्रित बनाउन वित्तीय अपराध अनुसन्धान, अभियोजन र न्यायिक निरूपण मार्गदर्शन विकास गरी लागू गर्ने।	अनुसन्धान समन्वय संयन्त्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग सहित अन्य अनुसन्धानकारी निकाय	असार २०७७	मार्गदर्शन लागू भएको हुने।	
७.२.५	वित्तीय अपराधसम्बन्धी मुद्दा व्यवस्थापन प्रणाली (CMS) स्थापित गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।	अनुसन्धान समन्वय संयन्त्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगसहित अन्य अनुसन्धानकारी निकाय	असार २०७७	कार्यान्वयन भएको हुने।	

७.३. मुद्रा तथा धारक विनिमय अधिकारपत्रको घोषणा पद्धतिको विस्तार गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
७.३.१	मुद्रा तथा धारक विनिमय अधिकारपत्रको घोषणा जोखिमका आधारमा प्राथमिकतासहित लागू गर्न कार्ययोजना विकास गर्ने।	भन्सार विभाग	वित्तीय जानकारी एकाइ	माघ २०७६	कार्ययोजना स्वीकृत भएको हुने।
७.३.२	वास्तविक समय मै रिपोर्टिङ हुने प्रणालीको विकास गर्ने।	भन्सार विभाग	अर्थ मन्त्रालय	मङ्सिर २०७७	रिपोर्टिङ शुरू भएको हुने।
७.३.३	अन्तर्राष्ट्रिय समन्वय र सहयोग आदान प्रदानको लागि सम्पर्क विन्दु तोक्ने।	भन्सार विभाग	अर्थ मन्त्रालय	नियमित	तोकिएको हुने।

उद्देश्य नं. ८ : कसुरजन्य सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफतसम्बन्धी कार्यको व्यवस्थापन गर्ने ।

८.१. कसुरजन्य सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफतसम्बन्धी कानुनी व्यवस्थालाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
८.१.१	कसुरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन निकाय स्थापना गर्ने/ तोक्ने	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	अर्थ मन्त्रालय	मङ्सिर २०७६	विभाग स्थापना भएको वा तोकिएको हुने ।
८.१.२	सम्पत्ति असुल उपर कार्यको राष्ट्रिय रूपमा समन्वय गर्न विद्यमान पद्धतिको पुर्नसंरचना गरी उपयुक्त प्रणाली निर्माण गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	कसुरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन निकाय, अनुसन्धानकारी निकाय	वैशाख, २०७७	प्रणाली निर्माण भएको हुने।

८.२. कसुरजन्य सम्पत्ति रोक्का, नियन्त्रण र जफतसम्बन्धी अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
८.२.१	असुल उपर गरिएका कसुरजन्य सम्पत्ति तथा साधनको व्यवस्थापनको लागि संघीय अभिलेखन प्रणालीको विकास गर्ने।	कसुरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन निकाय	अनुसन्धानकारी निकाय	माघ २०७६ र निरन्तर	प्रणाली विकास भएको हुने ।
८.२.२	कसुरजन्य सम्पत्ति तथा साधन रोक्का, नियन्त्रण, जफत र व्यवस्थापनसम्बन्धी मार्गदर्शन तय गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	कानुन न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	असार २०७७	मार्गदर्शन तयार भएको हुने ।
८.२.३	अल्पकालीन रूपमा प्रयोग गर्न सम्पत्ति पहिचान फारामको विकास तथा प्रयोग गर्ने।	सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	मङ्सिर २०७६	फाराम विकास गरी वितरण भएको हुने।
८.२.४	प्रत्येक अनुसन्धानकारी निकायमा अनुसन्धान कार्यमा सहयोग पुर्याउने गरी कसुरजन्य सम्पत्ति पहिचान र मूल्याङ्कन एकाइ वा विज्ञ समूहको स्थापना गर्ने ।	अनुसन्धानकारी निकाय	प्र.म. तथा म.प. को कार्यालय	मङ्सिर २०७८	एकाइ/ समूह गठन भएको हुने ।

द.२.५	कसुरजन्य सम्पत्ति तथा साधन रोक्का, नियन्त्रण, जफत तथा व्यवस्थापनसम्बन्धी केन्द्रीय अभिलेख तयार गर्न सफ्टवेयरको विकास गर्ने।	कसुरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन निकाय	अनुसन्धानकारी निकाय	२०७७ मङ्सिरसम्म	सफ्टवेयरको विकास तथा प्रयोग भएको हुने।
द.२.६	अनुसन्धानकारी निकायमा कसुरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन निकायको सम्पर्क विन्दु स्थापना गर्ने ।	कसुरजन्य सम्पत्ति व्यवस्थापन निकाय	अनुसन्धानकारी निकाय	मङ्सिर २०७६	सम्पर्क विन्दुहरू स्थापन भएको हुने।

उद्देश्य नं. ९: अपराध नियन्त्रणको लागि पारस्परिक कानुनी सहायता, सुपुर्दगी तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग आदान प्रदानको संयन्त्रलाई फराकिलो बनाउने।
९.१. अपराध नियन्त्रणमा विदेशी मुलुक तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूसँग सहकार्य र सहयोग विस्तार गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
९.१.१	वित्तीय अपराध नियन्त्रण गर्न जोखिमका आधारमा छिमेकी मुलुक तथा अन्य मुलुक र अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सहयोग आदान प्रदान गर्ने ।	परराष्ट्र मन्त्रालय, पारस्परिक सहायता अधिकारी	गृह मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री कार्यालय तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	नियमित	सहयोग आदान प्रदान भएको हुने।
९.१.२	वित्तीय अपराध नियन्त्रणसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय र क्षेत्रीय संस्थासँग सम्पर्क बढाउने ।	परराष्ट्र मन्त्रालय, पारस्परिक कानुनी सहायता केन्द्रीय अधिकारी	गृह मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	नियमित	सम्बन्ध कायम वा सदस्यता प्राप्ति भएको हुने ।
९.१.३	परराष्ट्र मन्त्रालयको जिम्मेवारीमा सहायतासम्बन्धी वैदेशिक संस्था समन्वयका कार्यहरू समेत संस्थागत गर्ने ।	परराष्ट्र मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	परराष्ट्र मन्त्रालय, पारस्परिक कानुनी सहायता केन्द्रीय अधिकारी	मङ्सिर २०७६	कार्यहरू संस्थागत भएका हुने ।
९.१.४	परराष्ट्र मन्त्रालयले सहायतासम्बन्धी समन्वय डेस्क तोकने वा स्थापना गर्ने।	परराष्ट्र मन्त्रालय	पारस्परिक कानुनी सहायता केन्द्रीय अधिकारी	मङ्सिर २०७६	डेक्सले कार्य शुरू गरेको हुने ।

१.२. जोखिमका आधारमा अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगका संयन्त्रहरूको प्रभावकारी परिचालन गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१.२.१	पारस्परिक कानुनी सहायता केन्द्रीय अधिकारी, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय र अनुसन्धानकारी निकायबिच स्थायी कार्यात्मक सञ्जालको विकास गर्ने।	पारस्परिक सहायता केन्द्रीय अधिकारी	महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय, परराष्ट्र मन्त्रालय, अनुसन्धानकारी निकाय	मङ्सिर २०७६ र नियमित	सञ्जाल निर्माण भएको हुने।
१.२.२	पारस्परिक कानुनी सहायता केन्द्रीय अधिकारी कार्यालयको क्षमता अभिवृद्धिका लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	अर्थ मन्त्रालय	चैत २०७६ र नियमित	क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने।
१.२.३	वित्तीय अपराधसम्बन्धी इन्टेलिजेन्स सङ्कलन मा विदेशस्थित नियोगको भूमिकामा थप गर्ने।	पराष्ट्र मन्त्रालय	वित्तीय जानकारी एकाइ, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	असार २०७७	अभ्यास सुरु भएको हुने।

१.३. पारस्परिक कानुनी सहायतासम्बन्धी सन्धी/समझौताको प्रक्रिया अगाडि बढाउने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१.३.१	पारस्परिक कानुनी सहायतासम्बन्धी सन्धि सम्पन्न गर्ने।	पारस्परिक कानुनी सहायता केन्द्रीय अधिकारी	पराष्ट्र मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	एक वर्षमा कम्तिमा २ देश	वार्ता भएको तथा सन्धिको सङ्ख्या वृद्धि भएको हुने।
१.३.२	अनुसन्धान, अभियोजन, पुर्षक तथा अन्य कानुनी कारवाहीका शिलसिलामा पारस्परिक कानुनी सहायतालागायतका अन्य संभाव्य सहकार्य एवं समन्वयसम्बन्धी मार्गदर्शन लागू गर्ने।	पारस्परिक कानुनी सहायता केन्द्रीय अधिकारी	अनुसन्धान समन्वय संयन्त्र	असार २०७७	मार्गदर्शन लागू भएको हुने।

९.३.३	<p>वित्तीय सूचना (इन्टेलिजेन्स), अनुसन्धान तथा नियमन सुपरिवेक्षणसम्बन्धी सूचना जोखिमको गाम्भीर्यताको आधारमा समयमै आदान प्रदान हुनसक्ने संयन्त्र निर्माण गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • वित्तीय जानकारी एकाई: विदेशबाट प्राप्त गर्नुपर्ने इन्टेलिजेन्स, सूचनाको आदान प्रदान र सोको प्रयोगको सीमा सम्बन्धमा मार्गदर्शनपत्र तयार गर्ने र विदेशी FIU हरूसँग समझदारी कायम गर्ने । • नियामक निकाय र अनुसन्धानकारी निकाय: अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग आदान प्रदानको लागि विदेशी समकक्षीसँग सम्पर्क स्थापित गरी जोखिमको आधारमा समझदारी कायम गर्ने । • गैरनाफामूलक संस्थाको नियामक, कर, भन्सार तथा अन्य सक्षम निकायद्वारा विदेशी समकक्षीसँग द्विपक्षीय सम्पर्क विकास गर्ने । 	<p>वित्तीय जानकारी एकाई, नियामक निकाय, अनुसन्धानकारी निकाय</p>	<p>परराष्ट्र मन्त्रालय अर्थ मन्त्रालय</p>	<p>नियमित</p>	<p>सहयोग आदान प्रदान भएको हुने ।</p>
९.३.४	<p>सुपर्दीसम्बन्धी प्रणालीको समीक्षासहित आवश्यक कानुनी, संस्थागत र कार्यान्वयन संरचनाका विषयमा अध्ययन गरी सुझाव पेश गर्ने ।</p>	<p>गृह मन्त्रालय</p>	<p>कानुन, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय</p>	<p>मङ्सिर २०८०</p>	<p>प्रतिवेदन पेश भएको हुने ।</p>

उद्देश्य १०: रणनीति तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन गरी सम्पन्न प्रणालीलाई सफल बनाउन सम्पूर्ण प्रयास केन्द्रित गर्ने ।

१०.१. प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१०.१.१	<p>बैंकिङ्ग प्रणाली प्रवर्द्धन गर्न देहायबमोजिम गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> • एक व्यक्ति एक बैंकखाता अनिवार्य गर्ने । • राज्यका तर्फबाट हुने जुनसुकै भुक्तानी बैंकखातामा मात्र गर्ने । • नगद कारोबारलाई न्यूनीकरण गर्न रु. एक लाख वा सोभन्दा बढी रकमको भुक्तानी डिजिटल प्रणालीमार्फत मात्र गर्ने । • बैंक खाता खोल्दा र अद्यावधिक गर्दा ग्राहक पहिचानसम्बन्धी न्यूनतम् विवरण मोबाइल एप्लिकेसन वा सूचना प्रविधिमार्फत हुने व्यवस्था गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने । 	नेपाल राष्ट्र बैंक, अर्थ मन्त्रालय	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	२०७७/७८ र निरन्तर	र तोकिएका कार्य भएको हुने ।
१०.१.२	अर्थतन्त्रलाई सम्पूर्णरूपमा औपचारिक क्षेत्रमा रूपान्तरण गर्न राष्ट्रिय अभियान सञ्चालन गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	प्रधानमन्त्री मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	तथा २०७७/७८	अभियान सञ्चालन भएको हुने ।
१०.१.३	AML/CFT सम्बन्धी विषयको पाठ्यक्रम निर्माण गरी सार्वजनिक क्षेत्रका सबै तालिम/कार्यक्रममा अनिवार्य रूपमा समावेश गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	सम्पूर्ण तालिम प्रदायक संस्थाहरू	माघ २०७६	पाठ्यक्रम विकास भएको तथा वार्षिक पुनरावलोकन भएको हुने ।

१०.१.४	स्थानीय सरकारी कार्यालय, विदेशस्थित नेपाली कूटनीतिक नियोग, प्राज्ञिक क्षेत्र, सञ्चार क्षेत्र, सामाजिक सञ्जाल, दूरसञ्चार सेवा प्रदायक, गैरआवासीय नेपाली संघ र सामाजिक संघसंस्था मार्फत AML/CFT सम्बन्धी सूचनाहरू प्रवाह गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय, अर्थ मन्त्रालय	सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग, वित्तीय जानकारी एकाई, सम्बद्ध सरोकारवाला निकाय	वार्षिक नियमित	र सूचना प्रवाह भएको हुने ।
१०.१.५	प्राज्ञिक क्षेत्र, सञ्चार माध्यम र नागरिक समाजलाई AML/CFT सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान कार्यमा प्रोत्साहन गर्ने ।	शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	राष्ट्रिय समन्वय समिति	वार्षिक नियमित	र अध्ययन अनुसन्धान भएको हुने ।
१०.१.६	AML/CFT सम्बन्धी सम्बद्ध निकायहरूको वेबसाइटमा पर्याप्त सूचना प्रवाह गर्ने ।	सम्बद्ध निकायहरू	राष्ट्रिय समन्वय समिति	असार २०७७	वेबसाइटमा पर्याप्त सूचना प्रवाह भएको हुने ।

१०.२. कार्यान्वयन तहको समन्वय प्रणाली र संयन्त्रहरूलाई मजबुत तुल्याउने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१०.२.१	AML/CFT राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना र मौजूदा व्यवस्थाको कार्यान्वयनको समन्वय र सहजीकरण गर्ने तथा प्रगतिको समीक्षा अर्धवार्षिक र वार्षिक रूपमा हुने व्यवस्था गर्ने ।	राष्ट्रिय समन्वय समिति	-	नियमित	समीक्षा भएको हुने ।
१०.२.२	AML/CFT का क्षेत्रमा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासँग सहकार्य गर्ने ।	परराष्ट्र मन्त्रालय	राष्ट्रिय समन्वय समिति	नियमित	सहकार्य भएको हुने ।
१०.२.३	AML/CFT प्रणालीसँग सम्बन्धित जटिल प्रकृतिका बहुक्षेत्रीय नीतिगत समस्याका सम्बन्धमा अध्ययन गरी नियमित रूपमा सुझाव दिन विज्ञहरूको समूह निर्माण गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	अर्थ मन्त्रालय	माघ २०७६ र नियमित	कार्य शुरू भएको हुने ।

१०.२.४	AML/CFT सम्बन्धी विषयको कार्यसम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित सरकारी निकायका अधिकारीसँग कार्यसम्पादन करार गरी कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन गर्दा यस विषयलाई समेत मूल्याङ्कनको आधार बनाउने।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्	मङ्सिर २०७६ र नियमित	करार भई सोहीबमोजिम कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन भएको हुने।
१०.२.५	यस रणनीति तथा कार्ययोजनाको नियमित अनुगमन गर्ने।	प्रधानमन्त्री मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	राष्ट्रिय समन्वय समिति	नियमित	नियमित अनुगमन भएको हुने।
१०.२.६	रणनीति तथा कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउन देहायबमोजिमको प्राविधिक सहयोग समूह रहने: सहसचिव, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय: संयोजक प्रमुख, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग: सदस्य सहसचिव-अर्थ मन्त्रालय: सदस्य सहन्यायाधिवक्ता, महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय: सदस्य प्रमुख, वित्तीय जानकारी एकाइ: सदस्य विज्ञ:संयोजकले तोकें बमोजिम) सदस्य	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	राष्ट्रिय समन्वय समिति	२०७६ साउन	प्राविधिक सहयोग उपलब्ध भएको हुने।
१०.२.७	सम्बन्धित सबै निकायमा AML/CFT विषय हेर्ने सम्पर्क विन्दु तोकें निजमार्फत समन्वयको कार्यलाई व्यवस्थित बनाउने	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	सम्पूर्ण सम्बद्ध निकाय	२०७६ साउन	सम्पर्क विन्दुहरूको एकीकृत विवरण सङ्कलन भएको हुने।

१०.३. रणनीति तथा कार्ययोजनालाई मूलप्रवाहिकरण गर्ने ।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	बिम्बेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१०.३.१	सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी नीति, रणनीति तथा कार्ययोजनालाई सम्बन्धित निकायको राष्ट्रिय/ क्षेत्रीय/ संस्थागत नीति, रणनीति कार्यक्रम, कार्ययोजनासँग आबद्ध गर्ने तथा तिनको कार्यान्वयन एवं प्रभावकारिता सुनिश्चित गर्ने ।	राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्	राष्ट्रिय समन्वय समिति	निरन्तर	मुख्य नीति/ कार्यक्रम आबद्ध भएको हुने ।
१०.३.२	सरकारी कार्यालयका अतिरिक्त सम्पूर्ण नियमकारी निकायको आन्तरिक र बाह्य लेखापरीक्षणमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानीका प्रयासको परीक्षणलाई समेत आन्तरिकीकरण गर्ने ।	महालेखा परीक्षकको कार्यालय/ महालेखा नियन्त्रकको कार्यालय	-		परीक्षण कार्यहरू आन्तरिकीकरण भएको हुने ।
१०.३.३	सूचक संस्था, नियमकारी निकाय, वित्तीय जानकारी एकाइ, अनुसन्धानकारी निकाय र अन्य सम्बन्धित निकायको उपलब्धि मापन गर्नको लागि उपलब्धि मापक मेट्रिक्स तथा सोसँग सम्बन्धित फाराम तयार गर्ने ।	राष्ट्रिय समन्वय समिति	अर्थ मन्त्रालय, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	मइसिर २०७६	फाराम तयार भएको हुने ।
१०.३.४	उपलब्धि मापक मेट्रिक्समा आधारित भई कार्यान्वयनको मूल्याङ्कन गर्ने ।	राष्ट्रिय समन्वय समिति	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	नियमित	मूल्याङ्कन भएको हुने ।
१०.३.५	AML/CFT सम्बन्धी राष्ट्रिय प्रतिवेदन तयार गरी नेपाल सरकारसमक्ष पेस गर्ने ।	राष्ट्रिय पुनरावलोकन परिषद्	राष्ट्रिय समन्वय समिति	आर्थिक वर्ष सम्पन्न भएको हुने । ३ महिनाभित्र	नेपाल सरकारसमक्ष पेस भएको हुने ।

१०.४. AML/CFT पारस्परिक मूल्याङ्कन २०७७/७८ को तयारी गर्ने।

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि	सूचक
१०.४.१	AML/CFT स्वमूल्याङ्कन समितिले पारस्परिक मूल्याङ्कन आयोजक समितिको रूपमा काम थालनी गर्ने	पारस्परिक मूल्याङ्कन आयोजक समिति, वित्तीय जानकारी एकाइ, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग	राष्ट्रिय समन्वय समिति	साउन २०७६	तयारी कार्य सुरु भएको हुने।
१०.४.२	पारस्परिक मूल्याङ्कन सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्न मूल्याङ्कन कार्यविधिविमोर्जिम हुने गरी अन्य संरचना तयार गर्ने	पारस्परिक मूल्याङ्कन आयोजक समिति	राष्ट्रिय समन्वय समिति, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	मङ्सिर २०७६	संरचना तयार भएको हुने।

नोट: यो कार्ययोजनामा नियमनकारी निकाय भन्नाले अनुसूची -२ मा उल्लिखित नियमनकारी निकाय र अनुसन्धानकारी निकाय भन्नाले अनुसूची -३ मा उल्लिखित निकाय बुझनुपर्दछ।

अनुसूची-२

१. नियमनकारी निकायहरू सो मातहतका सूचक संस्थाहरू

- १.१ नेपाल राष्ट्र बैंक: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थाहरू देहायअनुसार रहेका छन् :
- क. बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी ऐनअन्तर्गत क, ख, ग, घ वर्गका वाणिज्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू
 - ख. मुद्रा विप्रेषक/ स्थानान्तरणकर्ता
 - ग. मुद्रा सटहीकर्ता
 - घ. व्यापारिक भुक्तानी साधनहरूसहित भुक्तानी सेवा प्रदायक
 - ङ. कर्मचारी सञ्चय कोष
 - च. नागरिक लगानी कोष
 - छ. सार्वजनिक ऋण तथा धितोपत्रहरू
 - ज. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतप्राप्त अन्य निकायहरू
- १.२ नेपाल धितोपत्र बोर्ड: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थाहरू देहायअनुसार रहेका छन्:
- क. धितोपत्र व्यवसायी
 - ख. धितोपत्र बजार
 - ग. मर्चेन्ट बैंकर्स
 - घ. शेयर बजार (ओटीसी बजार र अन्य सम्बन्धित)
 - ङ. निक्षेपकर्ता
 - च. सिडिएस र क्लियरिङ्ग निकाय
 - छ. क्रेडिट रेटिङ्ग एजेन्सी
 - ज. सूचीकृत धितोपत्र कम्पनी
 - झ. कोमोडिटी क्लियरेन्स र सेटलमेन्ट हाउस
 - ञ. वयरहाउस एक्सचेन्ज
- १.३ बीमा समिति: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थाहरू देहायअनुसार रहेका छन् :
- क. जीवन बिमा कम्पनी
 - ख. निर्जीवन बिमा कम्पनी
 - ग. पुनर्बिमा कम्पनी

- १.४ सहकारी विभाग: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थाहरूमा सहकारी संस्थाहरू पर्दछन्।
- १.५ आन्तरिक राजस्व विभाग: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थाहरूमा स्वीकृत अवकाश कोष र बहुमूल्य धातु र पत्थरसम्बन्धी कारोबार गर्ने व्यवसायीहरू पर्दछन् ।
- १.६ संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थामा क्यासिनो वा क्यासिनो व्यवसायीहरू पर्दछन्।
- १.७ भूमि व्यवस्थापन तथा अभिलेख विभाग: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थामा घरजग्गा खरिद बिक्री व्यवसायीहरू पर्दछन् ।
- १.८ नेपाल नोटरी पब्लिक परिषद: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक संस्थामा नोटरी पब्लिक पर्दछन्।
- १.९ चार्टर्ड एकाउन्ट संस्था: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थामा लेखापरीक्षण व्यवसायी, लेखापरीक्षक र लेखा व्यवसायीहरू पर्दछन् ।
- १.१० कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक-संस्थाहरूमा कम्पनी वा ट्रष्ट सेवा प्रदायकहरू पर्दछन् ।
- १.११ नेपाल कानून व्यवसायी परिषद: यसले नियमन गर्नुपर्ने सूचक संस्थाहरूमा कानून व्यवसायीहरू पर्दछन्।

अनुसूची-३

अनुसन्धानकारी निकायहरू

- क. अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग
- ख. सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग
- ग. नेपाल प्रहरी
- घ. राजस्व अनुसन्धान विभाग
- ङ. वन तथा भू-संरक्षण विभाग
- च. राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
- छ. वैदेशिक रोजगार विभाग
- ज. लागूऔषध नियन्त्रण व्यूरो
- झ. आन्तरिक राजस्व विभाग
- ञ. भन्सार विभाग
- ट. अनुसन्धान कार्यसँग सम्बन्धित अन्य सक्षम निकायहरू

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी
राष्ट्रिय जोखिम मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

पूरक कार्ययोजना, २०७७

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयसीमा	प्रगति सूचक
१.	भ्रष्टाचार, कर छली, मानव तस्करी जस्ता उच्च जोखिमयुक्त अपराधबाट आर्जन गरिएको गैरकानुनी वित्तीय प्राप्ति उपर अनुसन्धानको दायरा बढाउने।	अनुसन्धानकारी निकाय	महान्यायाधिवाक्ताको कार्यालय, वित्तीय जानकारी एकाइ, अन्य सम्बद्ध निकायहरु	सन् २०२० र नियमित	अनुसन्धानको दायरा बढेको हुने।
२.	जोखिमका आधारमा सूचक संस्थाहरुको अनुगमन गरी सो संस्थाहरुमा AML/CFT सम्बन्धी आवश्यक पूर्वाधार, कार्यरत कार्मचारीको ज्ञान र कार्यात्मक सीप भए नभएको यकिन गर्ने।	नेपाल राष्ट्र बैंक	वित्तीय जानकारी एकाइ, सम्बद्ध मन्त्रालय	सन् २०२०	अनुगमन भएको हुने।

३.	जोखिमका आधारमा सूचक संस्थाहरुको अनुगमन गरी सो संस्थाहरुमा AML/CFT सम्बन्धी आवश्यक पूर्वाधार, कार्यरत कर्मचारीको ज्ञान र कार्यात्मक सीप भए नभएको यकिन गर्ने ।	सबै नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ, सम्बद्ध मन्त्रालय	सन् २०२०-२०२१	अनुगमन भएको हुने ।
४.	सूचक संस्थाहरुमा AML/CFT तथा अन्य सम्बद्ध जोखिमको स्वतन्त्र लेखापरीक्षण भए नभएको जाँच गर्ने ।	सबै नियमनकारी निकाय	वित्तीय जानकारी एकाइ, सम्बद्ध मन्त्रालय	सन् २०२०-२०२१	स्वतन्त्र लेखापरीक्षण भएको हुने ।
५.	एकिकृत सुपरिवेक्षण प्रणाली निर्माणको लागि छुट्टै AML/CFT सम्बन्धी सुपरिवेक्षण कार्य समेत हेर्ने गरी नेपाल राष्ट्र बैंकमा AML/CFT विभाग खडा गर्ने ।	नेपाल राष्ट्र बैंक	अर्थ मन्त्रालय	सन् २०२०	विभाग स्थापना भएको हुने ।
६.	सबै निकायहरुमा अनुभवी कर्मचारीहरु सहितको AML/CFT सुपरिवेक्षण एकाइ स्थापना गर्ने ।	सबै नियमनकारी निकाय	सम्बद्ध मन्त्रालय	सन् २०२०	सुपरिवेक्षण एकाइ स्थापना भएको हुने ।
७.	आधारभूत बैङ्किङ, इ-बैङ्किङ, नयाँ प्रविधिमा आधारित भुक्तानी प्रणाली, साइबर सुरक्षा जोखिम तथा बैङ्किङ प्रणालीमा AML/CFT लाई मध्यनजर गर्दै Fin Tech, Reg Tech	नेपाल राष्ट्र बैंक	अर्थ मन्त्रालय	सन् २०२०-२०२१	विशेष जोखिम मूल्याङ्कन भएको हुने ।

	र सम्बन्धित ठगीहरूको विशेष जोखिम मूल्याङ्कन गर्ने ।				
८.	वित्तीय जानकारी इकाइको तथ्याङ्कलाई सम्भावित जोखिमबाट बचाउन डाटा रिकभरी प्रणालीलाई स्थापित गर्ने ।	वित्तीय जानकारी एकाइ	नेपाल राष्ट्र बैंक	सन् २०२०-२०२१	डाटा रिकभरी प्रणाली स्थापना भएको हुने ।
९.	व्यापार र अन्य क्रियाकलापमा हुण्डीको प्रयोग निगरानी गर्न आवश्यक कार्यढाँचा निर्माण गर्ने ।	अर्थ मन्त्रालय	नेपाल राष्ट्र बैंक, राजस्व अनुसन्धान विभाग, भन्सार विभाग, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय	सन् २०२०	कार्यढाँचा निर्माण भएको हुने ।
१०.	उच्च अपराधिक आर्जन गराउने अपराधको प्रवृत्ति, प्रकार र मात्रा एवं अनुसन्धानको दायरामा नआएका अपराधिक गतिविधि समेतलाई आंकलन गर्ने कार्यमा केन्द्रित भई अपराधिक आर्जनको आधार सर्वेक्षण गर्ने ।	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालय, महान्याधिवक्ताको कार्यालय	अर्थ मन्त्रालय, परराष्ट्र मन्त्रालय, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, महालेखापरीक्षकको कार्यालय, नेपाल राष्ट्र बैंक,	सन् २०२०-२०२२	आधार सर्वेक्षण भएको हुने ।

			वित्तीय जानकारी एकाइ, LEAs			
११.	गौर नाफामूलक संस्थाहरूको राष्ट्रिय अभिलेख व्यवस्थापन प्रणालीलाई सुदृढ गर्ने ।	गृह मन्त्रालय	समाज कल्याण परिषद्, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय	सन् २०२०- २०२२	अभिलेख व्यवस्थापन प्रणाली सुदृढ भएको हुने ।	
१२.	शंकास्पद यात्रुहरूको स्थलगत जाँचपास/छानविन गर्ने प्रणालीलाई सुदृढ गर्ने ।	अध्यागमन विभाग, नेपाल प्रहरी	गृह मन्त्रालय	सन् २०२०- २०२१	स्थलगत जाँचपास/छानविन प्रणाली सुदृढ भएको हुने ।	